

nnoie Domini in hūx Imperator cesar flamus Justinianus aliamanum
 Gotich franco Germanum atque alamanum africanius Pius Felix Indicus Victor
 ac triumphator semper vicit Cupide legum iuuenit Incipit liber Institutum cōnū
 seu clementorū Ut Iam et iuueni voluntatem quae seū admittatem q̄ic
 Justinianus Imperator in hūx continet Incedit armis Sz q̄nq̄ est uacat c̄ta legis ad
 tolle da questione in uincere huic idem Imperator allogatur dicens Imp
 atriū maiestate q̄dicti c̄plicem clamore assignat p̄ma et dr. drūq̄
 t̄p̄. f. belloq; et par recte possit gubernari 2° et dr. p̄naps romānus Victor existat
 et q̄. dr. f. r. tamēr deligiofissima q̄. victus hostib; triumphator **VIII**
 Vndeq; viant ad dūctu iuueni voluntati querere dn. I. Justinianus armis et legi
 b; Intendit responder q̄. hōz duoz̄ via p̄fecta et quod armoz̄ p̄fecit p̄bar p̄
 rei euādā Nam q̄star ip̄ barbaue gentes et affice aliue inuincit p̄uicē p̄ez
 eū sur demite hōz **IX** Omnes vō p̄p̄li p̄bar p̄eciam viam legū p̄fecit nā om̄
 poli legib; et Deinde reffert ordine huc iher suauit p̄ sacras q̄stiuves re
 quip̄ ad q̄sonaciam 2° cura habuit c̄ta decessis prudencie volumia Et opus
 illud digesto adimpleuit **X** t̄b; vis h̄ nominat q̄m̄ multiplex comedat p̄laz
 mādāp̄. In hunc Institutū libū q̄ponet ad mth̄ vili p̄dr. liceat iuue
 nīb; p̄ma legū conabula et q̄ 2° ut tam autē q̄ ait et q̄ hōz **XI** post
 post q̄fertonem liboz̄ digesto Justinianus d̄ fūssit istas Institutūnes in e. p.
 p̄t̄. ut sit tota q̄. Deinde recitat q̄. in eisdem Institutūnib; factis et p̄p̄ q̄b; q̄dā
 libū compōte p̄z dirob; pdictos eidem Justiniano oblate fuit p̄uendim
 lete et argute et plenissim̄ eis q̄stiuonib; Imperialiū robur accommodari Hor dicit
XII Summa itaq; Q̄. pdicta Institutūnes seu legū sup̄ multiplex vñlo Ideo q̄. Imp
 atriū oratur iuuenib; Dicens summa itaq; Cuius orationis finis seu vñlitas
 est v̄ sp̄s pulcherrima souear

XIII diffinit justiciam Et iuris prudenciam v̄tex hōz **XIV** p̄cepta et ponit q̄. sur iuris p̄cepta. s. honeste vñc alterū nō lide jūs
 sūd omniaq; vñc hōz **XV** **XVI** studij Ponit q̄. hūx aut p̄ studio
 iuris que iude due st̄ sp̄s p̄nt p̄uariū Et q̄. sit istoq; q̄l̄ subiit ac vñlens
 p̄ de p̄uariū tractare ponit c̄plicē eis origine seu sp̄m hōz

XVII est ponit q̄. jūs nāle Et subiit ratione Er aliqua q̄ ex hor
 iure destidit hōz **XVIII** aut ēmule Ponit quale jūs ēmule Et q̄. q̄cūd
 adiūcat disentiuntur Om̄s aut p̄p̄ prim suo p̄p̄ prim oī oīd hominū iure
 vñlitas Et exemplissim̄ de vñl. p̄p̄ **XIX** ēmuli 2° q̄. iure genitū Deinde inferit q̄ et
 p̄l̄ romanū sūt et ext̄ prim suo p̄p̄ prim oī oīd hominū iure vñl. h̄d.
 Slt jūs q̄dem ēmule id ē p̄p̄ ēmular̄ Ex ip̄a ēmular̄ denominacōm sumit
 et exemplissim̄ de athēnēm et romanū hōz **XX** Aut q̄cūd jūs q̄cūd oī hu
 mano genī comune Et subiit vñl. oīd habuit et quare et q̄ ex hoc que oī
 et secuta seu iudea sur hōz **XXI** Slt quodam̄ ēmule Cū loquitur de iure ēmuli Indiffi
 nitē nō ad dēdo iocē ēmular̄ jūs cūlile romanorū significans Et dār simile
 de poeta homo apud ḡos et **XXII** Constat aut jūs ēmule nō romanū vñlitas
 scriptū aliud nō scriptū Et scriptū jūs 6. subiit sp̄s seu denominacōm vñl.
 lex. p̄blicita. Senatus consilia. p̄ncipalplacita. Magistratū edicta. Di sp̄sa
 prudētū Deinde p̄nūlant p̄ ordine declarat q̄st̄ q̄l̄ ea p̄ q̄nt̄ p̄ quale plebs
 differat app̄to hōz **XXIII** Ex iōnī scriptū jūs Jūs nō scriptū et p̄ q̄sūs hominū
 ap̄bant et subiit ratione ibi Nam diuīnum moīs q̄sensit et hōz

Et non huius legat pbat q̄i p̄ simile q̄ elegans ius. Cuiusle diuidit ī 2 sp̄es . s. sp̄tū
et nō sp̄tū. Nā onus huius dñm̄b orū h̄t ex duob̄ instruōnē. Cuiuslib̄ quare
dñs nō sp̄tū alia sp̄tū iure vndebar h̄t. Sicut nō huius q̄dē. Iura naturalia immuta
bilia Cuiuslib̄ sūr mutabilia h̄t. **VIII** autem non p̄tū ut ad p̄sonas ut
ad r̄s ut ad actus. Et p̄q̄ de p̄sonis videndū ē ī ratione p̄tū iuxta h̄t.

VII **MASTAB** Dñsio p̄ma seu brevis. q̄ oīc h̄t libet aut fugit et subdit
quid ē libertas. s. naturalis facultas ut ī rex. regis p̄p̄tū et q̄stiuō t̄ p̄. Et
quare dicatur huius aſuado. Et mācipia manu capia h̄t. **Sicut** autem
hōres aut nascitur sui aut fuit. Et quale h̄t contingit d̄ ī rex. q̄ nascitur ex
ancillis fuit captiuitate iuris gerit. Et de dōne iuris Cuiuslib̄ h̄t. Impsonit
huius ē duplex ḡdīo aut sūr ingenij aut libertini h̄t.

VIII **MASTAB** q̄ statim dñ nascitur liber q̄ obtinēt sūe ambo p̄ente ī ſenū
sūe dñm̄b lib̄t̄i sūe alter liber cuius alio ī genio fuit sūe etiam lib̄a m̄
fuerit. Et ſufiat alio ip̄e. s. nascitur aut p̄ceptōne filii ut eis quōq; ī dōne ip̄e
fuisse liberam p̄manumissione t̄ an p̄tū t̄ ſuſtū redacta p̄t̄ fuit h̄t.
Cū autē ī genio ī genitorū nō offiat nō eam amittat que ī offiō ſuſtū
et defacto manumissio ē.

X **MASTAB** sūr q̄ Ex iusta ſuſtū manumissi sūr libertini ut subdit q̄?
et iuris dicitur ē aquo iure orū h̄t manumissio. s. aſue genitorū quo
etiam cepit t̄a iura horū. s. ī genio huius sūe libertini h̄t.
IX **MASTAB** aut modis manumissio fuit ut ī exemplis infra p̄t̄ h̄t dūp̄ ad
s̄ b̄z ex p̄t̄ q̄stiuōnib̄ dñdicta q̄ntamq; cpta teſto aut alia quālē volna
voluntate ut ī transiū reat balnei ut loco cū p̄t̄or p̄t̄o aut p̄t̄o. Intrat
libertinoꝝ aut ſtarꝝ olim t̄p̄t̄ erat libertinoꝝ ſtarꝝ ē hoc p̄t̄alatū decla-
rat ſe h̄t. idem ē dñs ē coꝝ ſtarꝝ q̄ erat in ſenū ē editioꝝ censentur. Cū dōne
h̄t.

XI **MASTAB** cūcūq; doct̄. **No** h̄t cūcūd̄ manumittēt. Inſtitutorū illiq̄ ī n-
fraude c̄dīoꝝ h̄t facit n̄ ſit ſoluendo. Tū modis q̄ ſequuntur h̄t
aut testamento manumittēt ſone ſubiat ut ſit manumissi h̄t et neceſſariog cu-
alio h̄t nō exiſſet h̄t dīt̄ ſi huius h̄t inſtitutorū libertate expreſſa eam facere q̄ſ-
queſtorū nē testator h̄t dem h̄t, habet h̄t. **Illeſtādem** autem inſtitu-
dem c̄dīoꝝ ſiderit manumittēt q̄ut ī p̄ſt̄t̄ ē nel dat libertariib̄ futuris
ē no ſoluendo libertariib̄ t̄n̄ ep̄ hac cā nō impediuntur n̄ ſi manumissi et amittit
fraudadi h̄t. t̄ ſit requirunt ſrauſ. re. et oſilio h̄t. **Eadem lege** ponit
alio casioꝝ q̄ dñs p̄hibetur manumittere puta minor. xx. annis n̄ ſi apud iudicē
ex iusta cā iuste aut caſe enūmantur h̄t quare q̄dam pediat ex oſuſione ſagis
m̄b̄ ſicut ſiquis patrē marie filiū et q̄dam pediat bona et iusta affectione puta
pedagogū iudicēt collectaneū nūtēm q̄dam pediat p̄t̄ necessitate. re. familiariꝝ
puta h̄t p̄curānis h̄t di grā aut ancillam matrē mām cū certa modacōne h̄t.
XII **MASTAB** libertas collata amatore. xx. annis ex cā coꝝ iudicē ap̄bā ſue
iusta ſue iuſta fuerit nō remittat h̄t. **U** **III** **MASTAB** c̄modi. Expediſt̄ vi
debatur ab ſuſtū quoddā ī ſinḡ b̄z p̄maur. xvi. minor. xx. an. testamento nō
p̄t̄ etiam ſuſtū manumittēt. Cū t̄n̄ dec̄ris bonis ſuis p̄ſſit plene iuris volunta-
tē. In eode diſponit h̄t t̄n̄ alſurditas ad etiam moderationē et m̄diā q̄dammodo uia

42

reducitur b^r In testatore dolente manumittere re quia saltim etas .xviij. annoz gpleroy
h^r pbar adducendo similem h^r

EGLFUSIA lex fusia canina qua d^r num^r i^r suis testamētis manūmītis
constitutis erat tāq*o* impediens libertate iusta tollitur et rationem asignat Cū s^r ipsa
fuerat i^r humānū morientib^r adhinc q*o* diuit^r poterat h^r

s **Equitull** de iure psonar^r q*o* alla sui iuris sūt / ponit aliam diuisione de iure
psonar^r alic^r alieno qui subiecte sūt Et h^r q*o* alieno qui subiecte sūt q*o* dā s^r
In potestate pentid q*o* dā In p^r domino sūt h^r **VIDEAMUS** Cognito vne q*o* uo
cognoscitur et reliqu^r q*o* deo p*o* videndū est deus q*o* alieno iuri subiecte sūt q*o* b*o* cognoscit
cognoscem^r q*o* sui iuris sūt Et p*o* videamus debitis q*o* i^r potestare dno sūt quatuor sūt
sui q*o* potestatis iuris genere et erat antiqua plenissima etiam v*o* ad necē ser
hodie moderata et ut dno nō licet sine iusta et inmoderata i*suos* suos seuz
q*o* si faciat interficiendo puniatur ut omicida si at app*e* tractado datur remediu
d^r dñm h^r

UPOTESHIC In potestate patrīa sūt libet ex iuste nuptiis p*o* can. Et
subdit q*o* sūt iuste nuptie et quo p*o* p*o* le^r seuzētē ē h*c* potestas q*o* Cuius
zōmarior^r dū raxat infēcto ponit Exempla q*o* extē et uxore tua aut filio
tuo et ex uxore sua nascitur et s*u* Neptos ex filio et de fratre est In potestata
ser si ex filia tua et uxore suo nascitur nō et i^r p*o* tua h^r

U^rSTAS ALIT nupcias / Justas Nupcias q*o* masculi puleres fēmē aut di
potētē et etiam filii familias Cum q*o* sensu tñ pentid Inquit sūt potestate
quo p*o* etiam justa d^r perdere n*o* pentid cent furiosi quo consuetam sine illis
q*o* sensu i*ro* modū datu q*o* i*st*itutio*n*e i*st*iniam p*o*ita h^r **ET** Dno omel q*o*
Nupcie debet gratihi sed in p*o*p*o*ra s*u*rdatur interius q*o* q*o* dā sūt / gratia legis p*o*
ta v*o* n*o* operiter inficit g*o* n*o* os p*o*. Et q*o* si p*o*p*o*ne phibent subiit b^r ob pentid Et
libi i*st*infinitu etiam si p*o* adoptionē pentid ut liberor^r locu o brineat et et dissolua
adop*t*o*n* d*u* h^r **INTEL LIB** Eciam d*u* p*o*nas extansis p*o*b*o* ad i*u*o*m*
q*o* junctas similis et ob*su*aro ser n*o* ranta phibentur enī frātē etiam sine ex dno
penre coniuncti Et etiam p*o* adoptionē duxante q*o* p*o* adop*t*o*n* ser ea soluta n*o* hinc et
b*o* s*u*o*g*enū ut n*o* adop*t*o*n* delo d*u* p*o* filiu ut filiam emacipate h^r **fratē**
herio aut sororē natakē filiam ut nepote nālē n*o* h*c* uxore duare adop*t*o*n* n*o* h*c* h*c*
DIVV AUIT liberi duor^r fratru simul matrimonialē jūgi possūt sed in leges
p*o* amittam adop*t*o*n* etiam q*o* mattam magnā uxore duare n*o* h*c* **Affili**
latib q*o* phibentur nupcie Cū p*o*sonis de q*o* sequitur d*u* ea q*o* fuit p*o*ugna ut
n*o*q*o* socius h*c* noua **MALLI** filii maru et alia uxore et filia uxoris Ex
alio maru post diuersid nan h*c* n*o* s*u* p*o*ugna h*c* q*o* gherie q*o* p*o*barur q*o* simile
desposta filii Et p*o*ne h^r **ILLUD ētudē** / Eciam h*c* p*o*gnando p*o*na s*u*par au
filia aut frātē et p*o*ro*r* s*u* fuerit manumissi Impedit nupcias h*c* **Sunt**
et alie / Eciam Et alie p*o*ne q*o* sup*r* dictē diuersis excusis phibentur grabe
nupcias de q*o* fit mēdō i*lib*bus du*se*tor^r seu p*o*dictar^r h^r **SIADUC SIB**
Qui intra phibitionē p*o*dictas q*o* n*o* p*o*untur m*u*ltiplē q*o* n*o* d*u* n*o* magisimo

In intelligitur ne liberi inde non sint i po p̄t ser computantur dulgo q̄p̄t n̄c d̄s p̄t̄ d̄ra
p̄t reperit et alias et penas paciuntur q̄ factis constitutisq̄ ḡminetur h̄d. **Aliquando**
contingit quodq; mirabile q̄ liberis cui nascuntur nos sint ser postea rediguntur In potestate
p̄tēd v̄t̄ exemplis h̄p̄t̄ plura s̄ filio naturalis t̄m detur curie ut si p̄t̄ eis
posta dotalib; iustus effectus q̄t̄hat nuptias legitimā eis mar̄ ip̄s oīm legitima
concubina q̄ locū h̄t̄ eis s̄ ex eodem matrimonio ali⁹ legitimi liberis fuit p̄t̄ p̄t̄ h̄d.

De libellis Naturalib; Et legitimi liberis Ser eaam legitimā t̄m. i. adop-
tūm sūt i captiūnā h̄d. **Adoptio** Duob; modis s̄r adop̄t̄ aut auct̄
p̄ncipis inferioris magistrarii p̄t̄ adop̄t̄atur q̄sui iuris sūt̄ i h̄p̄e dicuntur ar-
rogāt̄o ^{h̄o} adop̄t̄atur q̄ i p̄t̄ parenti naturaliū sūt̄ q̄līc t̄ud̄ gradū liberorum
oprimeat h̄d. **Set hōdile** licet sup̄q̄ dictū s̄r q̄ adop̄t̄iū liberis sūt̄ i p̄t̄ mā-
t̄n i filiis datus i adop̄t̄ionem ap̄ē naturali distinguit̄ h̄d. Et an ēx̄ne ut an-
año ut p̄t̄ ip̄s filiū mat̄no ut p̄t̄no detinut̄ i adop̄t̄ionem p̄t̄ cā nō r̄iasit̄ 2°
transit̄ i p̄t̄ p̄t̄ adop̄t̄iū h̄d. **Cum aut̄** ul̄notū i p̄t̄ publico p̄mitit̄ cā
cognit̄a i qua cognit̄onē detinut̄ an eo cā honesta fr̄at̄ er et p̄t̄ p̄t̄ p̄pillo
arrogāt̄o et caue. i. satis dare d̄z arrogāt̄i p̄sonē publice. i. nō datus destederit̄
i p̄t̄ pubertate restitueret bona illis usq; eidem arrogāt̄ successisse si arrogāt̄o
nō fuisset̄ n̄c p̄t̄ arrogāt̄o illud emācipare n̄ ex iusta cā quo casu debet elbona
sua reddē. Et si alii cūm emācipauit̄ ut i testamento eidem ex heredauerit̄ p̄t̄ bona
q̄ arrogāt̄one i eidem arrogāt̄o transstulerat et q̄ ei postmodū arrogerat teneret̄
quaerā p̄t̄ suorū bonorū arrogāt̄o relinq̄e eidem h̄d. **Hic est dūt̄ Om̄nōre**
Minor n̄ p̄t̄ adoptare maiorem erat et subiit rācom dñi adoptato dēbet adop-
tātū i erat cedere x̄bū annis h̄d. **Licet aut̄** loco nepotis i p̄t̄nepp̄t̄ erat
māp̄s h̄z adoptata n̄ habeat filiū. Et filiū alienū loco nepotis et equis licet
ē adoptore dñi n̄ adoptari q̄s i nepotem q̄i ex filio quē adoptans h̄t̄. I p̄t̄
d̄z ille filiū q̄sennire et equis vel si nepote ex filio datur ali⁹ i adop̄t̄ionē n̄ req̄-
ritur q̄sīq; filiū h̄d. **Imp̄lurib;** filiū adoptam existens i potestate p̄t̄ adop-
tūm i mulierē assimilatus naturali. Et legitimo Nam s̄c istud ita illud p̄t̄ pat̄
alio i adop̄t̄ionem dare h̄d. **Set illud sp̄adōne possit̄** castrari n̄ possit̄ adop-
tare ut arrogāt̄e h̄d. **Femīl aut̄** femine n̄ possit̄ n̄ ex indulgencia p̄ncipis
i p̄t̄ locū liberorum amissi p̄t̄ adoptare h̄d. **Illud p̄t̄um** Non s̄t̄ arrogāt̄o ser-
ome liberū q̄ i p̄t̄ eis erat tanq; nepotē transcurrat i potestatem p̄t̄ arrogāt̄o h̄d.
Imp̄lūdūt̄nēll si p̄t̄us adoptetur adīo h̄t̄ ip̄s q̄sequitur libertate h̄t̄ vestigia
est h̄t̄ dñs apud acta iudicis p̄t̄us nō inmaist̄ filiū p̄t̄ h̄t̄ ip̄s q̄sequitur libertate
licet n̄ q̄sequatur ius filiationis h̄d.

Adeamus Nunc videndū est quib; modis alieno ius subiecti liberēt̄
Et de liberēt̄ne suorū factis sup̄q̄ dictū est liberū p̄mōrem p̄t̄ ab eo
p̄t̄ liberēt̄ur cū distinctione aut ē filiū et liberēt̄ur aut ē nepos et mortuus
aut liberēt̄ur nisi bestiarū i potestate p̄t̄ sui q̄ ḡt̄iḡt̄ sit̄p̄t̄ mortuus aut p̄t̄
vivēt̄. Et i p̄t̄state p̄t̄ sui p̄t̄ exsistebat at n̄ h̄d. **Cum uero** per
depotationē p̄t̄is i insula desinat̄ eis liberū i p̄t̄state eis c̄ et eis ser p̄t̄ p̄t̄na
p̄t̄m restitut̄ fuit̄ i p̄t̄t̄m statū recuperat̄ h̄d. **Telletari** aut̄ p̄t̄legāt̄ne
p̄t̄is ut liberorum paraportas nō p̄dūrūt̄ h̄d. **Pene** s̄t̄us h̄t̄ p̄t̄ne p̄t̄
param potestarem. Et quis dicitur h̄t̄ p̄t̄ne subiit̄ d̄z q̄m̄t̄lo aut̄ bestiis subiit̄
h̄d.

Filius familias p milicam aut senatoriam aut consulari dignitatem filii non colluntur aperte potestare. Ser p sumaz paternam dignitatem colluntur hōd **Pretor** p emancipationem q̄ libet liberantur aperte libertate. Et qualiter sit emancipatio e que iura durat penitus in liberis post emancipationē subiicit p hōd **annulandi** habenti filium et ex eo nepote ut phepote in pō liberum et filium i potestate existet ex nepote. Et pnepotem retinere. Et equeps de ceteram omnis emancipare hōd. **Sicut si p̄t** Si pater naturalis filium voluntat in adoptionem aliq̄ incusq; trasferre potestare. Ius potestare solutur ut alius p adoptionē qua filia transire t̄ patrām potestate adoptus solutus potestas pars naturalis hōd **Illud sūlt** Si filius tuus emancipatus ut qn ad potestationē pregnare uxore s̄ q̄ ex ea postea nascitur ē qn potestate tua ser si post emancipationē illa capitur Nam pars sui emancipari ut aui adoptiu p̄t subiicitur hōd. **Et qd** Ille p naturalis p̄s no p̄t compellere emancipare liberos hōd.

Danscallio Tunc p̄m̄r aliam diuisionē p̄sonarō liberarō nam capo qdā sūt i tutela quedā incuriae aliorū qdā neutrō jure tenetur. Et p̄videndū est de p̄m̄s qdā cognitis cognoscētis ultimis. Et p̄d̄ dñis quē sūt i tutela ultimā hōd. **Estant** Diffinit quid i tutela. Ius ac potestas incipit libero ad suendū eid q̄ prop̄ etatem se defendere nequit. Jure cuiuslibet datur ac p̄missa hōd. **Testatorib** dicat quē sūt et quare dicuntur tutorib; i tutorib; seu defensorib; hōd. **Permisiū**, p̄missū ē dare tūbre in testamento liberis. In p̄brevib; quos qn p̄tare hōd agnūs qdā mortuo ipso parente alterius regasurū nō sūt hōd. **Cum sūlt** In pluriib; s̄c qdā Marp ut postumis liberyo pat p̄t in testamento tutorib; dare s̄tates s̄c q̄ si viuo p̄xire nani fuisset in potestate ei⁹ eſſer hōd. **Sicut si p partē tutor datur** q̄firmandū p̄t iudicat oīmo i sine inquisiōne hōd.

Ari sūlt Non tm̄ pat ser etiam filiis familias et eti⁹ suu p̄p̄t cū libertate in testamento tutor p̄t datur s̄c s̄no facta meōne liberari. Datur s̄c hōd p̄ libertas videtur ei tacite relictis s̄ p̄testator cōdēs liberū p̄ euroē dedit nominis datur hōd. **Sūlt** Ser uq; aliena p̄ire in uulnere s̄ subgrediēt. Cum liber est vobis p̄d̄ aut suu sub ratiōdē in uulnere datur tutor hōd. **filios** fuios at adūto testo tutor datur tunc tutor est. Cū sane mēt̄ aut pfecti erat p̄t hōd. **Adtp̄** Excepto ipse ist ad certū tpo del sub qdīcē ut etiam an hēdis instruōne datur tutor testamento p̄t s̄ cōterei ut cause no p̄t hōd. **Siquis** filiab; datur tutor filiis et filiab; etiam postumū ut postume datur videtur ser datur tutor in testamento s̄queratur. In etiam nepotib; datur videtur distingere aut pater s̄p̄t̄ et noīs filio p̄t aut libero p̄casu no 2° vobis. Ser si postumū dederit tam filii p̄t ceteri liberi postumū continetur hōd.

Vibius sūlt Non habentis tutoris ex testamento dignari sūt tutoris ex d. m̄. **ta. d. locutus legitimi** **Sūlt** sūlt declarat q̄ sūt agnati s̄. comūni p̄ virilem sexū. Et p̄n̄t exempla ser cognati sūt q̄ p̄ femininū sexū sūt ḡnati. Et p̄n̄t Exempla agnati velut s̄c tuū cōde p̄c nāt̄ et frāt̄ talis filiis. Nephos ut ex eo et agnati et nulli amittit tñ p̄ p̄m̄ tuū t̄quidetur quare sibi agnati es et ipa et agnata secū ego filio ex ea no sumatur hōd. **Quod sūlt** Hoc q. l. m̄. radiat agnatos locut̄ ad tutela ab itestato. Intelligit no tñ si om̄ no fecit pater testamētū s̄t etiam si fecit s̄ tutori no dedit q̄c p̄locuit̄ sed datur tutor uno restante decesserit hōd.

Set agnacōmīs Jus agnacōmīs plētūq; enim Capitū diminuōe tollitur cog-
nacōmīs nō qd cuius rātē Cūlīa qdē hīa corrūpe pōr Uatālia bō nō vīq hōd

Istā līt CAPITIB; quoꝝ qualiter accidit capitis diminuōe seu quorū sur-
eig gradū seu sp̄s. si maxima Ominus minima sine mīdia p̄ Cūlārem rātē
p̄ dīconēm minor sine media p̄ Cūlārem & liberat̄ p̄ dīconē Maxia p̄ soli
statu mīmōne minima Capitū diminuōe significarū hōd **DECIMUS** p̄ manu
missionē Jus nō capite minuitur qd caput nō hōd. **Quib; autē padmissi-**
ōne dignitatis nō continē caput diminuōe hōd. **Quāt autē Jus cognacōmīs nō ma-**
ser maxia ut media caput diminuōe p̄it hōd. **Cūlī autē** Id cognacōmīs p̄tinet
tutela nō om̄s simul s; ad primos gradus ut ad om̄s simt s; p̄ gradu s; Et subi-
cit ex hōd **EXPLĀTĒM** Tutela liberorū ad patrōes & cōzō liberorū p̄tūz ex. l.
xii. tā. qd tutela eciam locatur legiā nō quidem exūbis legiis s; ex īprātōne legit hōd.

VENIPLIO. Parentē emācipant̄ liberorū suorū Impubēs est cōptutor legi-
timū qd tutela ad ex patrōe dīcepta Et locatur legiā hōd.

Istā līt ALLA tutela locatur fiduciaria Int̄ casu pātū inultos liberorū dispa-
rūs gradū pura filiū et exīo nepotē ut pātū gradū hōd quoꝝ qdā erat pubē
Quidā Impubē solos Impubēs emācipant̄ hora Andubitante erit legiā tutor
s; eo defuncto liberis p̄pīg pubēs qdēmā hōrē Impotestate erit fiduciaria tutōz aliorū
liberorū pura filiōz suoꝝ i p̄bētū dēnd Respondendo tacite questionē quoꝝ p̄
nō mortuo liberū ipīg sit legiā tutoris liberorū s; pente mortuo liberū ipīg alioꝝ
liberorū nō dīcuntur legiā sit fiduciaria dēcē rātē qd filiū Impubēs eq̄ s; nō fūs
sit manumissi. 1. emācipant̄ anquo p̄t post obitū eīg nō iāderet i potestate pātū
2. s; nē legiā tutela locatur iāgūrū fiduciaria ac si liberū nō fūs sit manumissi
s; māsser fūg post mortē dñi dōdem mō apud liberorū hēdes qd dñi fūg renaſſi
qd autē dīcto est p̄dicto locari ad tutelam aliorū intelligendō s; sit erat p̄fecte
quod qdālīt fūatur i oīb; tutelis et curacōmīb;

ILLI MULLUS Recitat quādā antigātēdāndis tutob; Dicens qd tutor
In testamēto nō fūt dām pupillo In dīcte qdēm romana aq̄bōdā magistrōb;
Ex lege artīa In pūnciū ap̄ fidicū pūnciāp Ex. l. Julia et rīca dabatur tutor et si
testamēto ex ḡdīcē aut sub die dīcto dātū fuerat idēmerat quādū ḡdīcē aut dies p̄debat
eq̄ si pūre quādū ex testamēto nemo hēs existebat ut fidicū ab hostib; captiū fuerat
dātū aut i pūnciū dīcti casib; amāstrārib; tutorē desinebat ḡdīcē existēt
die adūcētē aut caprius reūso sub sequētē ḡfūt et iāgūtē dare tutorē
Et eciam p̄tōz statim desierūt dare ex legib; sup̄ dīcto qd i cōsōuebatur decan
cōē exhibētā a tutorē neq; de compellēdo administracēn tutorē tamē cū hōd Jure
dīmūr (rōmē p̄fectō) vīb; ut p̄tōz In pūnciū p̄sides ut s; nō p̄tē magne facultatē pū
magistrātū jussū p̄sidiū ex iāqūtē tutorē dent Ser hōd p̄ quādām ḡstūcōmē justi-
nām. additū t̄ vt si facultatē pupilli nō excedat sumā. l. aucoꝝ eciam sine
jussū p̄sidiū Inferiorē magistrātū cū adhibicē legiātē Cātēle p̄tōlo cōp̄ recipi
enātō prestantō possit tutorē ut cātōis cāre hōd **IMPUBERES** Impubēs hēre
tutorē pūrū naturali quēnt Et subdit zōmē aq̄b; post pūterarem dī deadm
nīstrātē reddi hōd iāt

Victoritas Tunc regatur ductoras tuorum Cupilla habendo
suam quidem facit deinceps scilicet similiore ut iexceptis h[ab]et h[ab]et
NEC TUM hereditatem adire ut ex causa fidei commissi sustine neque honoris pro
peccatione petere eccliam si lucrosa sit sine tutoris auctoritate per h[ab]et **TUTOR ALIT**
tutor ad auctoritatem prestat id est statim in ipso negotio p[ro]p[ter]as et post temp[us] ut p[re]dicta
no[n] daret h[ab]et **Sicut inter** nos tutores Et pupilli no[n] inueniunt tutores auctos
s[ed] h[ab]ent h[ab]ent rei pecunias curatores datur quia p[ro]cta desinunt e[st] curatores h[ab]ent

Pupilli p[ro]pter pubertatem pupilli pupilla ne liberantur auctoritate atuera her
aut pubertas in mastibus post xiiii annos i[st]em post vii. Completum q[ui]siderat
ITEM FILLITUR finitur tutela p[ar]rogacione deporta sustine et capta pu
pilli. Et p[ro]aduentum q[ui]dico m[od]is. d[icitur] q[ui]d aqua datus fuit tutor Et similiter morte pu
pilli ut tutores finiuntur tutela h[ab]et **S[ed] ET CAPIT** Tutor maxima ut media caput
diminuenda est tutela finitur h[ab]et **PLACITA** datus ad eum ipso eo finito id est tutores articula
propter suspicionem ut excusacione ut aliam causam tutores desinunt h[ab]et

Assuli pupillorum Id dulce est ad ultimum usq[ue] ad xxv. annu[m] tutores acipiunt h[ab]et
Santus ab hisdem magistris auctoritas datur. Et curatores testa
mentorum no[n] datur sed sibi p[ro]vidiam affirmatur h[ab]et **Item nulli** quis ad
testimonia no[n] datur curatores nisi ad ultimum. Et curatores tamen ad centam causam datur por
furiolus fuiusque et p[ro]digii etiam maius annis xx. si in curacione agnatorum
et agnatorum efficiencia iudicio ex inquisitione debet eis curatores dare et idem in meo
capite suis mutatis et aliis q[ui] p[ro]p[ter] morbo laborant h[ab]et **INTERDUM** etiam pupilli
interduo curatores accipiunt ut i[st]e i[st]e. p[ro]p[ter] illegitimus tutor no[n] sit ydoneus ut
frater diligenter bona administrare ut si tutor excusetur ad ipsos h[ab]et dicit **Quod si**
prior. Impedimento tutores potest datur actor quia forma iuxta p[ro]curam

Et si pupillo Ad curiam iudicis p[ro]merit p[er] tutores Et curatores sacerdos
fallit in testamentis ut ex iustificatione datur h[ab]et **Sicut si** p[ro]testamento // P[ro]l[oc]o
b[ea]t[us] tutores ut curatores testamento vel in iustificatione datus signatur discinctus aut quis
corporis administrabilis potest datus corpos offerre sacerdotio de quando indeputata pupilli ut
ad leste[m] et isto modo obtinebit quia aut Ihesus aut alius tutor etiam sacerdos offerit p[ro]ferit in
administratione suo nemo sacerdos sacerdos offerat et testator dispossessus quia eorum gerat ille gerer
si testator non disposuit ille geret q[ui] maior pars tutores elegit et idem in pluribus ex in
quistionib[us] datus sed si helige do discernat iudex p[ro]p[ter] suas inter p[ro]p[ter] causam statuerit
eorum gerer h[ab]et **Scendunt** tamen ex mala administratione tutores tenet no[n]
solido p[ro]p[ter] se etiam magistrorum quia nullus aut no[n] ydoneus curatur ab illis sacerdos datur
Et h[ab]et ad quatenus etiam contra officia h[ab]et testemur aut tutores et curatores sacerdos
datur et pupilli salua fore Et at hor caput pugnab[us] coh[er]entur accedit autem qua tenetur
magistrorum ut et dictum no[n] Non datur in eos q[ui] datur tutores sed illos ad que p[ro]merit sacerdos
datur a capite hoc datur

Mallatius datus Ex causis excusant tutores et curatores p[ro]p[ter] sibi legitimos
liberos zome. m. i. italia. m. i. p[ro]vinciu[m]. v. adoptiu[m] liberu[m] ad excusacionem no[n]
no[n] possunt p[ar]ti parti adoptiu[m] ser naturalis p[ro]p[ter] Ex filia no[n] defuncti no[n] p[ro]p[ter] in iure
principis decesserit h[ab]et **Item** ad administrantes res p[er] suam durate administratione et ab
sente tarei publice etiam si absencia g[ra]tingas post tutele datione quadam absunt excusari

et interim curatoz daruz Et reu si recuperantur tutelam in continentem et q̄ potestare h̄t noua
tutela excusantur s̄ capiam nō possit defere h̄t **Item p̄e litz** prop̄ p̄lēquā
quis h̄t cu p̄lo ul adulatore p̄t excusati ab illis tutela ut cura n̄ de oīb⁹ bonis ut h̄d trahit
h̄t eēt h̄t **Item b̄l** ona t̄d tutelarō ut curacionē ut curacionē nō affectat sensus
tūd p̄pilloz idem patrimonium h̄cūd comūe tutele p̄magetur hoc dicit
S̄t p̄t paup̄tate paupras docan ad tutela q̄z nō ē sufficiens onerūd tutele
excusat h̄t **Item adduerso** dōnūd salutido q̄z docto impeditur est p̄p̄us
negocib⁹ excusar Et Imp̄ia aq̄ excusat h̄t **Item p̄pter** dāo tutoz ap̄c
p̄c̄ inimicidās fēta excusar ser q̄ p̄t pupilli et se administratūra tutela p̄m̄har
Et q̄ dicit se ignorat p̄t nō excusatur h̄t **Inimicidē** Inimicidē capitale
Int̄ parte q̄ pupilli ut adulta vocatum ad tutelam q̄nq̄by nō infuerit regiat
excusat h̄t p̄p̄us ap̄c̄ q̄f̄ ḡrouslām ap̄c̄ p̄ncipalit̄ maior. Lxv. annis nō
egit excusatione q̄z p̄hibentur arutela Et idem in malitia h̄t **Item rōme**
gramatica retors et m̄dia arutela excusantur ut q̄n p̄r̄asua artē suam excep̄
Int̄ num̄ id ostendit existēt excusatur h̄t **Dull allt** excusare h̄t m̄alias
excusationes h̄t quādā p̄baone efficit alijs dn̄ in tra ip̄ia nō p̄hibetur z duc̄
dūt Int̄ ip̄ia n̄d solent excusari nō appellat ser q̄nt̄a dies. l. q̄tinuos adie nova
dāo n̄s tutele nū mandat. Excusare sedēt̄ qualiter facit dāt s̄m̄ Infra cētio
miliaria a loco ubi dāt sur sitat. Snuero ultra sunt p̄ singulos viciis mili
aujs dāt eis dādies et amplius ad ianuāt̄. xx. dies. H̄t dāt n̄d m̄ia habeat
p̄. l. dies h̄t. **Dull allt** tutoz dāt ad dāmūsūd patrimoniu h̄t
Ultile Eisdēm facti adulū curā innot̄ sūcipe nō compellitur etiam
spāter eundem curāt̄ de dēt̄ h̄t māri exāl p̄t a curacionē dōpus sūc h̄t
Siquis allt falsis allegacōnib⁹ excusari nō liberat ab honore tutele h̄t dāt

Cēndūm est Acusato comūns suspecti tutoz ex lege. vn. ta. descedit
Et hec potestag remōsus suspectos q̄p̄edir magistratib⁹ habentib⁹ palam mynd
q̄n p̄ud p̄sidi p̄toz legato p̄suli h̄t **Ostendit** Cūq̄t̄ genis p̄t
tutori acusari possit Et remōni sit suspecti Et etiam p̄tōnō p̄terue Cum eis famē
liar ut suspecti remoueat̄ur h̄t **Consequens** acusato de suspecto et q̄i publica
Et d̄t etiam mulierē admittatur. Tēt̄ cūq̄t̄ zōne p̄tētis ad hoc mouēt̄ur ut
p̄tā mat̄ Nurp̄ auja soror s̄ impudicēs nō possit tutoz suos acusare pubes uocū
h̄silio necessarioz curatoris suos possit postulare h̄t **Sūp̄cto** est aut̄ suspecto
q̄ nō bona fide tutele gerit h̄t sit soluedo Et p̄t etiam an̄ q̄ta incipiat gerere te
mouēt̄ arutela h̄t **Siquis** pendent acusacōe ut cognitioz suspecti int̄dē acusa
ta administrat̄ et si interū decessit p̄t extinguit̄ acusacōe h̄t **Siquis tutor**
ponit casum singulare videt̄ si pupilli idigat̄ alimento. Et tutor uocat̄ p̄judicā
ut pupillo alia discernatur si contumax pupillū immixt̄ur in posessionē bonorum
tutoz. Et si qua sint futura deforia p̄t morā dato ad hoc curatore distrahentur
ne p̄t̄. Cum ḡ p̄tēt̄ ḡtūmāt̄ apear de malitia et de delicto tutoz erga pupillū
sequitur q̄ reouēnd̄ ut suspecto ē s̄nuero p̄tēt̄ tutoz medaciter negat nō posse
pupillo alimento destini p̄t̄ copiam nō p̄t̄ ea redouerit ser p̄mēnd̄ ad p̄judicā
conpetit remittit sic ille remittit̄ q̄dāra pecunia officiū tutele redemit libet̄us
etiam q̄ fraudulenter cessit tutela libet̄oꝝ p̄t̄ remittit̄ p̄mēnd̄ h̄t
Mouillim gerens fraudulenter tutelam anno remouēd̄ etiam si s̄ans dācōe
offerat subfōne q̄z satisdat̄ p̄t̄m̄ maluolū tutoz nō mūrat h̄t
Suspectum Suspecto q̄s repudiat̄ propt̄ malos mores nō aut̄ p̄t̄ paup̄tate fide
h̄t dāt̄t̄ est hoc d.

Vpiori libro

Imperio In isto primo libro istud continetur ad precde
Et postea item divisione binominis habt **AUCDAIENIIS** Imperio
de iure naturali proprio habitacione reuend pro habitacione quoque qui hab
In sequentibus de claraburur habt **Et quod** Imperio declarat seu ex*e*c*o*
pliffrat primo membra proprie divisionis but qui sunt communia omnia hoc at
declarat seu ex*e*c*o* pliffrat primo membra dicit divisionis but que sunt
publica habt **Est autem** declarat qui est latus maris de*q* uicinie meatione fecerat habt
TIPAR **V**erbo non paro flumen eodem iure censet quo ipm flumen est perteras illas et ex*e*c*o*
et illos quoque proprios ad ius habitacionis habitacionis habitacionis et qui ad perteras
eodem iure censetur qui est ipm habitacionis **UNIVERSITATIS** Exempliffrat habitacionis habitacionis
membra dicit divisionis but qui sunt ultique but universitas stadia teatrali habitacionis habitacionis
SACRA **HABIT** declarat qui sunt sacrae demum subicit qui prohibita sunt alienari nisi cum spali
scilicet i redempcio*n*e capti*n*oz **SACRA** religiosa nullius sunt **SULLUS** prius au*ct*ate
ap*er*a non pot*est* fac*it* qui st*itu*re habitacionis **loci** disrupta sunt edita loc*is* sensibili*m* i quo
edificare erat sacrae maneris habitacionis **religionibus** declarat qualiter sit loc*is* religios*is*
qui dum quis mortuus infert in loc*is* suis habitacionis **Incomune** iloc*is* purum non but
in iusto socio mortuus iferre habitacionis **IBI** per i*ter* mortuum infierende loc*is* religios*is* no*n*
fac*it* non exp*er*iente **Punctuatio** **Item alienij** dolencia domino mortuus licet infere
Et si per mel nolunt dominus non pot*est* postea penitentia habitacionis **Sancte** declarat qui sunt sunt
sancte et quare dicuntur sancte ut aliter. **Mixtus** et forte **Civitatis** qui sunt sante res domini
ni iuri*s* sunt. Et prosequens in nullius bonis sunt. Et subiecta ratione qui pena cap*ut* i*co*s
est*itu*ra et qui aliquis delinq*uer*it i*mu*ros habitacionis **SULLULOS** declarat seu ex*e*c*o*
pliffrat quartu*m*embra dicit divisionis but qui sunt o*mn*is singulor*is*. Et quidem
sim proprio ut proprio naturale habitacionis **FECIT** ponit dominus ex*e*c*o*plid quale iure gen*er*u*m*
res non ad*qu*untur but pro cap*ut* per seu occupacione ut i*fe*ris animalibus capti*n*oz i*mo*
fund*at* ut alieno sunt de*lin*itate i*mo*di alienum ven*ad*i aur*is* occupandi templa pot*est* dominus fudi*re*
prob*it* habitacionis **Ruit quid** fera anima*tem*plu*m* su*m* tua quia dominus tua custodia
coher*et*ur habitacionis **Naturalem** declarat qualiter seu quito feru*m* animal pre
captiu*m* recuperare censetur naturalem libritate s*ecundu*m effug*it* et difficilis sit*ur*
psecu*m* habitacionis **Illud quesitum** Ex promissis ponit et disputat cau*m* disputa*m*
bile determinans qui fera bestia pre vulnara non e*st* tua non cepis qui multa accidere
possut ut eam vulnera*m* non cap*ias* habitacionis **APILLUM** Natura ap*iu*m ferat nec consider*at*
af*fid*ent*ia* in arbore in arbore tua an*m* inclusionem tue fuerit sed aliter. In*clu*ded*o* su*m*
ferat et failos pot*est* exhibere proprio templu*m* fudit*ph*ere ne p*ro*digiar*ur* habitacionis **Cum ex*al*ien*a*** maria spes noua facta s*ecundu*m ad porem mariam red*at* pro
dominus perman*et* s*ecundu*m sit*ur* reducibilis sp*ecificatio*ne s*ecundu*m **Quod si propt*er* Quod si propt*er*** Quod
dict*io* est de aliena maria nouiter sp*ecificara* ad porem matrem non*re*duc*it*
dict*io* e*st* de proprio proprio primo aliena habitacionis **Eic*u*m aliena** purpura vestimento intex*it*
edit*ur* vestimento. Ser*it* et qui fuit dominus purpure datur fum*ba*nd*u* illud qui eam sub*cep*itur habitacionis **Eidu*ro*** Ex duor*is* materiis eidem gen*er*is voluntate eoz proprio noua facta at*que* e*st* he*re*
illor*is* hoc dominus **Sicut** **R. I.** Jam iuri*s* est similitudine sit*ur* du*ce* ac sie*de* gen*er*is ma*ter*ie*ce*ti*m* habitacionis **Quod si fru*ictu*m** idem s*ecundu*m voluntate du*ce* ser*it* fortuito*re* fuse*re*
sunt ista qui de eaz sunt i*ter* i*ter* trans*fus*e*re* dominus vero sunt No*n* i*ter* i*ter* trans*fus*e*re* si*quid*
voluntate du*ce* mihi sunt marie o*ci*es sunt at*que* habitacionis **Cum illud** Edificans
bona*se*de*re* in suo solo ex aliena sit*ur* dominus edific*it* ne*pp*te*re* qui dominus materie fuit definit*ur*
dominus e*st* ea*m* g*ra*nt*ia* edific*it* u*ed*icare ut*que* ad exhibend*u* agere no*n* pot*est* ne*pp*ne*re*
d*if*form*at* r*u*ins*is* sed dirup*it* pot*est* si*pr*iu*m* nos*u*tr*at* sequ*it*ur habitacionis

EPDILIO q̄tra si quis in alieno solo suamātia edificauit demūrus ē. si dñm mō pot
ſciens in alieno fide ut polo edificauit h̄d **C**ette illud ſi h̄is q̄ bona fide hedif
ficauit ex ſua maria poffider hedificiū. Et p̄t repellere dñm ſoli petetem illud n̄ dñs
ſoluer p̄tū marie. Et mercedes fabiorū ſecus ſi mala fide hedificauit h̄d **S**ITICID
plantar. In alieno ſolo plante efficitur dñs ille eum ē ſolū ſi tñ ibradiḡ agit h̄d
Vndeūt q̄tqđ plataruz ſituz ut medifficaruz om̄e ſolo cedū radicē ſituz h̄d **C**ETERUZ
om̄is q̄ bona fide plataruz ut ſuir in alieno quemaruz adno ſoli pot cum repel
lere ſit dictio t̄ q̄ alieno ſolo bona fide hedificauit **L**ITE bone etiam am̄e caris
ſeu membranis alienis inſte illi cedūt et ſi p̄tior que n̄maruz adno carte ut membrane
pot cum repellere ſit dictio t̄ platanis ut ſenre in alieno h̄d **S**IGNIS I ALICIA
in pictura tabule aliena ſuncta trahit ad ſtabula et ſi p̄tior petat tabulam aquod
eū dñ p̄t p̄t edificare repellit in ſoluas p̄tū tabule ac q̄ picturē tabula poffiderem
conpetit vrilis acto dñi q̄d tabule ſeu repellitur n̄ ſolua p̄t p̄fam picturē ſi bone
fidei poſſer p̄tior fuerit h̄d **M**ILD ENIM In ſo tabule operit acto ſum h̄ ſu
tabula h̄d **S**IGNIS A M O poffidens fundens fundū alienū bono iusto titulo
fructu Industals p̄ep̄tob facit ſuos ſeymal p̄tior **I**SAQ U E Diffructuag nō
alr fac fructu ſuos quā ſi ip̄o p̄cep̄t h̄ idem i colono h̄d **I**MP ETIUDIUM impeditu
fructu etiam feru est ſit lac et pili et lana utaq agn̄ edi et buru h̄d **P**TUO
pt̄ancille nō e ſinfructu ex ſubdit nodilem idem Q̄z ois fructu natura hoīnu
gra grauit h̄d **THE SALIUS** Chesauios in ſuo aut ſacio aut religioſ
loco caſu fortuituro p̄mertos inuenient facit ſuos in ſolidu in alieno p̄dido
ſuo Et p̄dimido dñ ſoli et idem ſi illo ſe p̄tioſ publico ſitual ut cūtaph &
SET SIT CLETTIB ſu fructuarug grecis in loco de mortuorū Capitu ex ſenib
ſubmittendit. Ide in vīneis ſealibus **P**TRADICIONE Eciam p̄adicionē
iusto titulo facta adno ubi ſit adq̄ruunt h̄d **A**LLI DILECTI Bendit ſit p̄aditionē
nō alr Emp̄tū adq̄runtur quā ſi p̄cū ſit ſolū ſit ſitale ſatisfactu ſeditorū
ut ſide hita de p̄o h̄d **N**IL AILT nō reffetur utru dñs dem̄tradar an alig eū
voluntari **U**LTETDUM Sidn̄ ſem quā alienām p̄mitit et ap̄t acipi
entem dicitur eam et adi diſſe. Et idem ſit edat claus orru in quo gſſitatur
merit bendit h̄d **H**OC AMPLIO voluntas dñ ſe ſuā transferre volēt
iuctam pſonā ſuā q̄nq̄ tranſferit dñm ut i exq̄p̄ q̄d p̄tore aut qſuſ mifla
lia faciat in uulḡ ignorat q̄ q̄p̄ eoz acptuoz ſit et illiſ ſtatim dñ ſeffici
untur idem biderit ſi ſit hec uir p̄deſelicta Et q̄o eam occupauit h̄d iat
Alia ſalle bendit p̄t tempeſtatione mays in may factare dñm id retinemq
ſit et eoz q̄nt Ignorantib ſe ſeda ſe uiru ut correta cadit h̄d

UEDAMM p̄ diuſione ſupiori libro enūmatas ē et alia Rez dñmſlo q̄qda
ſit corporalē qdā corporalē corporalē ſit q̄ notalit tanq̄ poſſit in corp
ralē q̄ no et ſubdit Exempla h̄d

VITICID p̄diō ſuntur ſit p̄ acto via et aqueductu. Et qui ſit q̄tq̄ ſit
declarar uſq̄ ad parafū p̄diō h̄d **P**REDIOP bibanoz ſuſtut ſit
q̄ Edificiū in herē. Et in p̄iere dicim regna in mīte licet. Et ſtillicidū er
fluen recipiat ſit in codem ut aſſam area ut eratula ut diuino viam onaſac h̄d
JURUſTICORIUM ſuſtut acqſte aquaſtū pecorū adaqua apulſy ſi pecorum

passendi calcas quodcunque acene fodendi terra agri constitutus inter iusticos opus
id est sicut ponit rationem quare dicta sustentur dicuntur propter quod sine predicto sustentu
non possunt habere. **Siquis** dicta sustentur possit sustentum. Et inducos et ultia solu-
tare habet.

gratiis fuisse

Sustentum diffinuit quid est usquefructus. scilicet ius vendi suendi alienis rebus
salua reperibilia habet usquefructus. Separatus est appetitus et placitum. Interstitium
usus. scilicet sustentur non tam in rebus soli sed etiam in rebus mobilibus quod ipsa non possi-
muntur. In his autem quod usum sumuntur sustentur quod usquefructus collocione habeat portam
finitur usquefructus finitur morte aut maxima vel media caput diminutus fructu
aut negligencia eius per se non vivet habet. **Item** nullum estiam si usquefructu
augmentum usquefructu finitur morte aut maxima vel media caput diminutus fructu
perari possunt habent **Exemplum** finitur etiam usquefructus et dicitur si usque
fuerit aut comit edes nec in area remanserit usquefructus habet. **Cum autem usquefructu**
loquuntur additum pectus et extranea plena in re potestate habet habet.

s' usquefructu

Ubi enim eisdem modis usquefructus et finit quod usquefructus habet ordinantur
minus ius est in usu quod declaratur per Exempla habet. Namque fundi usum nudum habet nichil
velut hec intelligitur quia ut oleum pomis feno florum stenentes lignis
ad usum conditum statutum isto quod fundo attingat ei moratur sed ut dno fundi molestus neque
per quas operae iusta fuit. Impedimento sic nec aliud ius de habet aut dedere aut locare aut
quod usum fructus habet hec omnia facit per **Item** huius quod usum
quod usum fructus habet hec omnia facit per **Item** huius quod usum
varius domus ipse solo cum hospite proximum liberum et omnibus libens quod pulchri-
tudine habitudi ius habet. Et mulier cum manu habet. **Ite huius** usquefructus finitur
meti ipse solo opibus et ministerio corporis detinatur nec ad aliud ius suum transferre potest habet
Sicut etiam usum proprio lacte agmina lana nisi modice detinatur quod usquefructus ea
sunt ad fecundandum aut detinendum. **Sicut si aliquis** ius habitationis est aliud et separatio
ab usquefructu habitatione habundat potest aliis etiam locari habet.

gratiis fuisse

Ure autem ponit quid antiquae de usu capionibus
obtinetur sed hodie aliud ut usum est mobilis teniendo immobile decennio que
presente decennio que absente. In si para usum in Imperio Romano subiecta
usum capiuntur habet. **Sicut aliquis** liber homo res sacra ut religiosa aut fugit fugit
usum capiuntur habet. **Factum** fuit ut vi posset usum capi non possunt ne
usum capi non potest habet. **Urbis** usum capi non potest
sed bona voluntate non dum fido mutata per bone fidem Empirice usum capi possunt. **Mouillie**
dicitur sit usum capibilis requiratur quod sit diuina. **Error** error false cause usum
capiere non caput ut in Exemplis habet potest ut si quis cum emitte emisse existimare possit
debet ut cum donacium non sit quod ex donaciorum possideat habet. **Quintus** usum capi non possit
de fune quod meliorauit prestatum ut usum capi continetur ad possessionem habet hec
ut bonorum possessionis scientia. **Item** et aliena habet. **Inter** ut cedito ceni. **de**
de possessione cedendo et empiorum habet. **Editio** predictum dimicari olim quoniam aliena
afisco emebat postmodum quicquid defendebarue sed hodie talis emens afisco nito
alio accipiens statim secutus est dno aut altius qui ius in re habet. Darum regnum et fiscum
infra quadriennium. Et idem in his quibus qualiter accipiet ad domo cesario ut Auguste
cogitatis habet.

Secundum Eiam donum est quoddam genus ad quamcumque **D**onacionem
donacionis due sunt ipsi moris causa non moris causa subiecti h[ab]ent
Hoc mortis donacione causa mortis ad eum redacte sunt et eiusdem numeratur
Alicet autem donacionis causa tamen cognitio nulla fuit prout vi uos appellatur et
nullo compunctu legari et perfecte remoueri non possunt perficuntur voluntate donatoris
manifesta etiam si sine scripto etiam sine traditione Et donatorum in dubio necessitas iudicetur h[ab]et
Et cum retro donacionis interius olim regrebat insinuacione si excederat summa
ducentorum aureorum hodie vere si excederat summa quingentorum aureorum tunc in quodam
causa non regratur Et multa alia causa iuxta sit purum in constitutionibus codicis colliguntur
Sacramentum dicit donatio ne h[ab]et perfecte fuerit remoueri possit post dictum
donatorum ex causis certis iustificationibus codicis enumera h[ab]et **E**t aliud genus
donacionis interius quod olim in istis annupicias non solidum augere habet de novo fieri
potest et non ante nupicias appellatur sed dubius quod ad expressa exequatur h[ab]et **E**rat
Enimi **E**t **A**lio alio modo acquisitione antiquo erat propter accidens ad cedendi in
suo coniugio ex dominis manumisso corrugitur Et inuenientur et alia alia via in hoc
et per quam manumisso et sicut ergo et etiam manumisso fruuntur beneficium legis sustinimus
anteriori codicis h[ab]et

Cudit aliquo accidit aliquo quod domino rei non possit eam alienare ut in exemplis
que secuntur et exponit Ex p[ro]p[ter]a denatu[rum] q[ui] sit dominus donat per prohibetur illud
alienare in qua[rum] para etiam uxore consciente h[ab]et **C**onstatavit potest
nisi ex de se sed quo non dominus potest alienare non solidum ex pacto sed et sine pacto sed
modum editio iustificatione codicis presentis. **N**unc amonedi pupilla non potest ali-
nare sine tutoris auctoritate h[ab]et libet ne pecunias mutuare h[ab]et **E**ccl[esiast] 1008
pupilla dux potest etiam sine tutoris auctoritate utrisque fieri accipiens. Erat vi
debito liberetur requirendus q[ui] sit secundum h[ab]et **S**ed ex diverso extra pupilla debi-
torum sine tutoris auctoritate fieri accipiens non potest solvere ut ponit quod rei quod sol-
uit dominus non potest transferre h[ab]et

Diquiritur ad quatum non etiam peccatos quos impotestare et per suos iudicibus si
fructu h[ab]et. Et per liberos et suos quos bona fide possident. Put in formis priu-
lauerit declaratur h[ab]et **I**ustitiae liberi olim qui quid a filio. fa. priuilebatur
ex castrenibus peculis penitus in distinctione hodie vero distinguuntur perfecta ab adiut-
tarius non illa in toto ista quo ad eum fructu duceatur acquiratur h[ab]et hoc q[ui] olim
pens emacipans filium potest etiam precium domini aduentorum filii sibi retine hodie
vero potest dimidiam usus fructu h[ab]et **H**ec nam q[ui]d suus noster adquiritur non
ignoramus. Et iuris h[ab]et hec ab eynco iustitiae non nisi iussu nostro adhuc potest h[ab]et
Non solum fructus sed etiam possessio non adquiritur peccatos quos in
potestare h[ab]et et sequitur peccatos usus capimus et prestatim h[ab]et **T**ertius alit
qua cum usus fructu alieno est q[ui]d q[ui]d ex ore usus fructuarum ut ex opib[us] suis adquiri
usu fructuarum ex istas casis plato adqueret et idem de libero ut suo bonafide po-
cessus et idem in possessione h[ab]et **E**x his itaq[ue] ex promissis aperit q[ui] plateros
h[ab]ent ut suos alienos qua superius dictos a nobis non agurur palli[us] in generatore
q[ui]que adquiritur non possesso et operas h[ab]et **A**ttenuat videlicet asinu-
tarum sit ad quod videndum eur qualiter unusquisque ut in exemplis infra posse ut q[ui]
factus h[ab]et ut bonorum possessor ut arrogatores hec nra vniuersit[er] fuit

Est etiam iure. Ex eo testamentum appellatur id quod testato mentis est h[ab]et
Sed ut nichil recitat olim inde finitae duo genera testamentorum denud
accessisse et certum que p[ro]p[ter]a cuiusc[um] fuerat ad iuxta deinde predictum prioris

noua forma fuit introducta Et subsequenter Ex gsdnancia Iuris Civilis Et p*ro*p*ri*e*u*s adiuncte ad nouissimam formam q*uod* p*ri*im ex illo p*ri*mo et isto q*uod* patitur e*h*odie obtemper*h*o*d* **P**ossunt aut*em*
rest*em* poss*er* et uno et alieno anullo testam*ent*um signare **T**est*es* h*u*i poss*er* adhib*er*e
qui Et caps*es* Ex testam*ent*o ser*u* quedam p*ro*pone hic enum*er*are i*m*is. exap*er*atur **P**ATER*U*C
pater fili*u*s n*c* duo f*at*ro*s* i*ns*ig*en*don pars p*ot*estare c*on*stitui poss*er* In eodem resto
test*es* adhib*er* *h*o*d* **M**UTEL*H* REST*E* non debent adhib*er* In testam*ent*o q*uod* i*n* p*ro*
testare testator*s* s*unt* Et si restauer*m*il*s* fili*u*s fa*r* post missione fac*er* testam*ent*um
ne*q*u*od* pater e*is* ne*q*u*od* i*n* e*idem* parus p*ot*estare sur*re* test*es* poss*er* adhib*er* **S**ed ne*q*u*od*
*h*es se*ip*si*u*s aut*em* q*uod* p*ot*estare e*is* e*st* pater **I**ncui*u*s e*st* p*ot*estare ut f*at*ro*s* e*is* i*n* e*idem*
p*ro* p*ri*ate ost*em* no*n* poss*er* testam*ent*o test*es* adhib*er* *h*o*d* **L**EG*A*TAR*O* leg*at*ari*u*s
Et fidei comiss*io* singula*ris* p*ro*pone e*is* qu*o*nd*a* Et q*uod* i*n* e*co* p*ot*estare Et h*u*i i*n* quo*rum*
p*ot*estare sur*re* In testam*ent*o test*es* **E**ssi *h*o*d* **M**UTEL*H* No*n* eff*er* quam*u*ia s*er*bat
testam*ent*o *h*o*d* **S**ET*R* IIIII*U* **Z** Et b*u*ni*u* testam*ent*o et plurimi codic*ib*s scribi
Et h*u*i necess*ar*ium est *h*o*d*

Upp*o* dict*u*s solemp*n*itas test*or* de qua sup*er*ior*u*s t*er*. dict*u*s est remittitur
m*ilit*rib*u*s i*n* Ex pedic*io*ne occupar*n*ā h*u*i fili*u*s famili*s* poss*er* de castren*s*
peculio i*ure* co*m*uni*u* face testam*ent*o *h*o*d* **P**LANE v*ale* testam*ent*o
Eciam sine solemp*n*itate fact*u*s d*u* i*n* condendi testam*ent*o b*ea*p*ter* **Q**UI V*IM*O
Eciam mut*u*s sur*re* o*vo*lo*s* testam*ent*o fac*er* p*o*t*er* *h*o*d* **S**ASTR*O* M*ilit*rib*u*s q*ued*itur
sine solemp*n*itate fac*er* testam*ent*o quad*u*m*ilit*ar*s* Et i*n* cast*ri*s deg*er* at*que* i*ure*
com*u*ni*u* test*or* debent s*er* i*n* cast*u*s i*ure* m*ilit*ar*s* fact*u*s post missione i*n*fra*ann*u*s*
v*z* eciam si g*o*d*is* h*o*dis ast*ra* post ann*u*m*ilit* ex*ist*it *h*o*d* **G**Z*R*SI*QU*S Ante m*ilit*
c*iam* sine solemp*n*itate fact*u*s post m*ilit*iam v*z* si p*al*iqua app*ar*at illud m*ilit*ue*re*
bus*se* v*ale* *h*o*d* **V**III*U* **T**estam*ent*o m*ilit*is no*n* restind*it* p*er* minima*u*
p*ro*p*ri*is dimin*u*g*en*e *h*o*d*

OLT*U* O*N* I*U* **B** Non o*mn*is licet fac*er* testam*ent*o Nam alieno qui sub*iecti* eciam Ex p*ri*miss*o* pent*u*m*ilit* no*n* poss*er* nisi quidam de*q*u*od* p*ri*mo t*er*. dict*u*s
max*ime* m*ilit*is m*ilit*an*s* dec*ast*ren*s* peculio et b*ere*u*m* etiam v*nde* si de*re*
tali peculio fecer*it* Testam*ent*o ad h*o*dem i*n*stitut*u* si i*n*test*or* descedat sine l*ite*
ut fr*at*bro*s* ad part*em* p*ri*me*bi*s ex*quo* coll*ig*re q*uod* male peculio cu*m* fr*at*bro*s* et*ae* pre*ter*
illos i*g*ur*u*re*s* q*uod* castren*s* ut q*uod* castren*s* peculium h*u*i testam*ent*o fact*u*s a filio*fa*
ne*vz* etiam si su*o* i*ur*us fact*u*s dece*ss*it *h*o*d* **P**LETER*E*A Testam*ent*o i*m*pub*li*o*u*
ut fur*o*s*o* no*n* uale*re* etiam si postea pub*er* ut sane m*ens* efficiantur fur*o*li*s*
fur*o*si*s* p*er* dissuada*re* i*n*ter*u*lla poss*er* test*or* t*er* quo fur*o* i*n*termis*u* est
testam*ent*o*s* aut*em* ante fur*o*re*s* fact*u*s ut aliud negoti*u* rect*em* test*or* sup*er*
ente fur*o*re no*n* uir*at*ur *h*o*d* **I**TEM*I* P*D*T*O* E*u*i bon*o*z administracio*n* i*n*ter*dicta*
et no*n* pot*er* test*or* ante i*n*tro*co*z de*re* fact*u*s testam*ent*o r*ati*o*n* est *h*o*d*
ITEM*II* SURDUS Ali*u*s et surd*u*s qui quo*n*o*rum* no*n* loqu*u*re*n* aud*er* no*n* pot*er* po*test*
fac*er* testam*ent*o n*on* sc*id*m*u* mod*u* sup*er* hoc trad*it*u*s* i*n*const*itu*de*re* codic*ib*s
ana*lio* vero fact*u*s p*er* manet r*ati*o*n* *h*o*d* **S**CAL*S* Aut*em* sec*und* no*n* pot*er* fac*er*
testam*ent*o n*on* sc*id*m*u* ob*su*au*is* le*gi*o*s* de qua f*u*tu*s* h*o*me*s* *h*o*d* **E**ND*U*
Testam*ent*o cap*u*as ad host*es* i*cap*t*iu*itate*s* fact*u*s Non v*ale* etiam si red*u*er*re*
s*er* ante fact*u*s sine red*u*er*re* sine no*n* *h*o*d*

Optimū ut omni Non solum solēm̄as de qua dictū est suscipiunt. de
testamētū requiruntur et valēat testimōnī ser oportet ut testator filiū quē hēdārē
In potestare ut hēdārē instituārē ut nominatū ex hēdārē alicui si p̄testarē
inutilez restatur eciam si filiū dūo co defessūrē filiū vero ut nāq̄ ex eis p̄ficiē
testamētū olim nō infirmabārē s̄z eis aliter p̄iudicabārē nō erat necesse eis
nominatū ser sufficiēbat eos intercētōs ex hēdārē h̄dārē **Nominatū**
declarat qđ est nominatū hēdārē qz noī p̄o si plūr̄ hēdārē filiōs (z consilī r̄m̄
dñm̄ h̄dārē **Postūmī quoq̄ postūmī liberē debent ut hēdārē instituārē ut**
hēdārē (z si sit p̄tūm̄ d̄z quidē testamētū de p̄sentī ser postūmī nanī Postūmī
r̄upr̄ et totidē infirmatū Et si mulier abortū fecit nō r̄upr̄ (z hēdārē In
co p̄t̄ semp̄ possūt adhuc hēdārē h̄dārē **Sed fēmīnūmī postūmī**
^{(z liberē fēmīnūmī) s̄q̄ olim p̄orāt ex hēdārē} **ut intercētōs ser v̄bi intercē-**
teros debebat eis aliquid reliq̄ seu legārē masculi vero postūmī debebat no-
mīnārē ex hēdārē hoc. s̄i quicq̄ mīchi postūmī agnārē tue filiē hēdārē
estō h̄dārē **Postūmī** ^{p̄} **Postūmī loco hēntur eciam liberē tam natū**
qui in locum alterū succēdendo q̄i agnāscēdo fuit pēniblē sui hēdārē **Et p̄orāt**
ut ecce si quis filiū et ex eo ne p̄tem̄ ne p̄tem̄ de Inpotestare hēdārē qua filiū
gradu crecedit is s̄q̄ videtur herēdārē h̄t quā nepos et nepris Ex eo in eadem
potestare s̄t̄ De Inde cōsulēdo dat forma qua suara nō r̄umperit testimōnī
talib⁹ liberōz agnācōn h̄dārē **Emancipatōs** Emancipatōs nō est necesse
de iure ciūli instituārē ex hēdārē de iure vero p̄torio s̄nō instituārē mas-
cūli nominatū fēcē Inter cētōs debent ex hēdārē aliquāt̄ dare eis bonoz̄
p̄fētō q̄rābulas h̄dārē **Adoptūmī** Sicut naturales ut adoptiūs liberē
quādū s̄t̄ Inpotestare pātē adoptiūs s̄t̄ ab eo instituēdi ut ex hēdārē ser-
emancipati a pātē a pātē adoptiūs quo ad eum Illeque iure ciūli neq̄ iure pre-
torio compūrāntur Inter liberōs quo ad pātē de rōnaturālēm s̄quidē s̄t̄
ad hēdārē inadoptiūa familiā ex nēcōrē nūmō hēntur si uero ab adoptiūs s̄int̄
emancipati Incipiūt in eo statu ē in quo fūsserē si ab ip̄o naturali p̄cē emā-
cipati fūsserē h̄dārē **Nostra uero constitutōs** Ser hēdārē detūstas p̄missa
obtinebat de iure antiquo ser p̄constitutōne Justiniani eadem forma Intro-
ducta (z) in filiōs filiāb⁹ Et cērēus liberē p̄ virilem sexū de p̄tēndētib⁹ tam
nāris quā p̄stūmī tam suis quā emācipatōs Ego autē hēdārē instituārē
aut nominatū ex hēdārē ita adoptiūs Vō cēta distincō tradita in alia
instiūtōne Justiniani h̄dārē dīspād ḡ s̄z s̄

Et illud hēdārē possūt instituārē tam liberē quā fui tam p̄p̄i quā alieni ser
^{p̄p̄i s̄dām̄ plūtūm̄ obfūadōne nō p̄t̄ ad instituārē n̄ cēlinqueretur eis libiās}
hodie vero secō h̄dārē **Proprius** Secūg p̄p̄i eciam dicārē i quo dñs fructūz̄
alieni h̄dārē **Citālit calō** p̄nūtūr h̄cāg spālis In quo h̄sūg nō p̄t̄ hēdārē Insti-
tūi verba q̄p̄le secūg adulteriū masculūtū Nō iure testamētū manūmissō an-
sūaz ab ea muliere q̄rēa fūcāt̄ eīgē cumīnīs p̄stūlātā rōmō est quāte fēt̄
ut iēndē cēndē a dñō collārē hēdārē instituārē vōlīg momēt̄ hēdārē h̄dārē
Alienūd̄ filiūs eciam alieni h̄sūg cēfēt̄ In quo testārē h̄t̄ dñs fructū

SELVIS Proprius fugit his Institutions siquidem non fuit anno testatore manumiss*u*
 non alienam sit ex testo haber et his necessari*u* Sed fuit manumiss*u* In*u*
 arbit*u* est habitur adhuc sed si fuit alienam iussu nov*u*d*is* dicitur adhuc e*cum*
 adquirunt haber **A**LLI*U*Que alien*u*fugit his Institutions et eadem cum par manens
 iussu eiusdem domin*u*s alienam iussu nov*u*d*is* si manumiss*u* suo arbit*u* dicitur habitur
 adhuc haber **S**ELVIS aut*em* alien*u*fugit etiam post mortem domin*u*s per his Institutions
 Et causam reddit quod cum fugit habitur et res fac*re* nod*u* enim ad*u*ta habitas
 dic*em* proprie sustiner non futur*u* habit*u*s sed defunct*u* Cum et e*ius* e*st* suice recte habet
Institutions it*u*z haber **S**eru*u* plur*u*m*u* Seru*u* multo*u* domin*u*s comuni*u* ab
 extrano Institutions vni*u*ni*u* ed*ep* iussu adhuc habitur ad*u*git i*u* propin*u*as per
 domin*u* haber **E**t unum habilem domidec*em* et plus quod quis voluit et i*u*ni*u* fi
 nit*u* per habitur st*u*ncere heredit*at* pluri*u*p*er* diuid*u* habitas *in*x*u*. vni*u*as
 quod*rum appellatio*u* contine*nt*ur quare vni*u*as quod*rum pia no*ta* sub*u*ciunt*ur* hic
 v*er*ba v*er*ba ad ass*em* ut pura sext*u* quad*u*am et*em* quicun*u* se*u*ans
 festung*u*s ut cod*em* dext*em* de*u*ny eras haber **V**ON ULTQUE Si restator voluit
 pauc*u*bi*u* v*er*ba sc*ri*pt*u* totam habitur quod*rum per serbi*u* quod*rum v*er*ba haben*u*
Instituendo In*u*to*te* 3. In*u*to*te* 3. In*u*to*te* v*er*ba n*on* appellat som*u*ne p*ro*p*ri*o*u* as q*ui*men*u*
 et sub*u*nt z*on*e*u* d*icitur* idem ex*em* per restator*u*. 3. ex*em* In*u*testator per deside*u* haber nisi
 similes cui*u* sola v*er*ba*u* In*u*testando p*ec*car*u* et equis per restator*u* in*u*quac*u*pl*u*
 plur*u*mas v*er*ba*u* habitur*u* suam diuid*u* haber **S**ip*l*ur*u*s restator*u* plur*u*
In*u*stitu*u* habes quos n*on* uult equis p*ri*b*u* succed*u* alter*u* dist*rib*u*ne* p*ec*ce*re*
 Et si*no* fac*re* equis p*ri*b*u* habes **E**c*er* S*ed* p*ro* in*u*quor*u* heredit*at* p*ro*p*ri*o*u*
 express*u* i*albor* d*oming ut plur*u* n*on* ex*pp*er*u* si*qu*it aliqua pars voc*em* v*er*ba*u* n*on*
 fuit nodata*u* In*u*lla p*er* h*ab*itur*u* In*u*stitut*io*n*s* In*u*qua si*qu*it test*u* fuer*u* p*ec*ter*u*
 S*ed* nulla pars rem*ain*st*u* in*u*nomina*u* e*ius* nominat*u* p*ro* p*dim*dia nominat*u*
 s*int* p*ri*b*u* p*ec*ter*u* dim*dia* haber **U**L^UC*AM* Si restator*u* om*is* habes In*u*pro*u*
In*u*stitut*io*n*s* Et n*on* om*is* p*ro* habitar*u* nominat*u* s*int* rem*ain*st*u* aliqua vac*em* illa
 diuid*u* i*nter* eos p*er* habitur*u*s p*ec*tor*u* et e*ius* re*ten*to*u* p*ec*miss*u* cum si*qu*it p*ro*
 p*ec*s i*nter* e*ius* nomine*u* Cu*liber* habit*u* dec*ess*at haber*u* s*int* fuer*u* sup*le* no*ta*rum
 Et de quol*u* com*it* In*u*to*te* Ex*em* A*pp*ro*xi*mo vel*u* sit*u* ex*em* quarto*u* p*ri*b*u* habes si*qu*it
 p*ec*ter*u* pars quarta vac*em* acc*es*tit et si ex*em* car*o* p*ri*b*u* ess*ent* habes p*ec*ter*u* ex*em*
 de alia ut*si* ex*em* car*o* p*ri*b*u* ess*ent* habes p*ec*ter*u* s*int* p*ec*ter*u* h*ab*it*u* ac*ci* v*er*ba*u* q*uod*rum*
 ex*em* quarta p*ec*ter*u* fuisse*u* haber **S**ip*l*ur*u*s v*er*ba*u* habitur*u* In*u*stitut*io*n*s*
 quidam fuit nominat*u* p*ro* fil*u* eos distrib*u*er*u* plur*u* qua*u* v*er*ba*u* v*er*ba*u*
 quid*u* vero s*int* p*ro* isti s*ine* p*er* no*ta*ti*u* he*bit* quatum disp*end*io de*est* Et
 idem i*nter*ento*u* p*ro*mo cas*u* si*qu*it fuit t*o*to*u* d*icitur* n*on* isti no*ta*ti*u* s*ine*
 p*ec*ter*u* v*er*ba*u* i*nter* d*omidia*u* Et no*ta*ti*u* q*uod*rum* alter*u* am dim*dia* q*uod*rum* ll*ac* p*ro*
 p*ec*ter*u* v*er*ba*u* ad*u*ss*em* haber **I**XL*CD* p*ur* Et sub*u* g*o*do*u* p*er* ex*em* d*icitur* ut
 ad*u*sum*u* ip*se* n*on* fuit In*u*stitut*io*n*s* Et die*u* ad*u*cta p*sup*er*u* C*on*ser*u* p*ec*ter*u*
In*u*stitut*io*n*s* Im*po* n*obil*is cond*em* Im*po* n*obil*is In*u*stitut*io*n*s* leg*em* fida*u*
 om*is* uel habitur*u* q*uod*rum* no*ta*ta*u* hab*em* haber*u* **S**ip*l*ur*u*s g*o*do*u*
 plur*u*p*er* d*omi*nia*u* In*u*stitut*io*n*s* con*u*nc*em* ap*pe*ris f*u*tu*re* pend*u*est*u* dis*un*ct*u***********

Hūquod ^{hos etiam quos ea nūq̄ testator didic̄ heredes instituere pot̄ h̄d}
vt est aut̄ potest testator plus gradū heredū vulgariter
facere Et neūssime suū suū heredem necessariū instituere et plus
est dñi ut i dñi in plurū ut singulos i singulorū locū ut p̄mō loco insti-
tutoris vulgariter inuicem substitucē h̄d **E**xistitib⁹ heredes dispi-
ter institutum inuicem. vulgariter substitutum p̄ se p̄mō p̄tib⁹ censentur substituti p̄-
q̄b⁹ institutum h̄d **D**icitur **I**nstituto substitutum h̄d substitutus vulgariter
suo cohedi neutrō adherente ad vitū p̄tem admittitur h̄d **S**icut si suū
aliens heres institutus aderente cū liberum iusti dñm adhear h̄d hereditatem substitutus
vulgariter talisq; ad p̄tem hereditatis nichilominus admittitur h̄d

Iberis h̄is liberis impuberibus quos testator h̄t in sua potestate
nō solum vulgariter s̄ etiam pupillariter in formam hypocrati signam
substitutus succedat ex vulgarī p̄is Et ex pupillari filiū h̄s eit Et eadem
ratio potest ad ex pupillari filio mente capto pubē certos p̄fenas substitutis
que substitutus ut filio afiōre liberario s̄c ex pupillari filio facto pubore evanescit
Istituitur Ex forma pupillaris substitutonis supiq; ordinata dñi duas hereditates
Similaut **S**i pater timeat p̄t institutum pupillarē parari iasidias filiorum
substitutus pater illam in Inferiori parte testi p̄dere signare Et claudere Et in
superiori pte apia mādare Ne Inferiori pars filio dñi in pupillari etate apiaetur h̄d
Mūd pallani p̄missa dicta sūt q̄s ueludo p̄p̄ cancellam pupilli. Cui facta est
substitutus nam p̄t no separari eam stipit. Et clausur si simul in illa p̄t qua
sibi heredem stipit p̄p̄ posuerit nichilominus valer h̄s ho piculo h̄d
Nō solum hereditatis liberis p̄t pars pupillariter substitutere
se etiam ex hereditatis. Et in tali substitutō im p̄bli bona v̄bitūq; s̄ sita deponit h̄d
Quicunq; in ista maria defiliis impuberibus natis diximus eadī de postumis
intelligimus h̄d liberis aut p̄t pars filio pupillariter substitutere nisi
sibi testim faciat Et subicatur ratio ex qua inferius q̄ restanter pars in ualido
existente n̄c p̄p̄ substitutus datur h̄d **Uel si in illis singulis liberis ut dñi**
mō morienti in p̄bli p̄t p̄r pupillariter substitutere h̄d Substitutur
aut in pubē datur substitutus aut nominatum ut tertius aut generaliter ut q̄s q̄s
p̄is h̄s eit ex hoc casu stipit s̄ q̄ heredes extiterit heredes pars et p̄parte q̄ sunt
heredes ad substitutonē cotantur h̄d **D**icitur **M**alculo Q̄ supra dictum ē in p̄bli
heribus p̄ se substitutū auferit q̄ mastulo v̄sq; ad vñ annū substitutū pot et si ip̄is
exirent evanescit substitutus **E**xtraneo uero extraneo ut filio pu-
beri s̄ h̄s extiterit nō p̄t directo substitutus s̄ p̄fis h̄d

Contra **C**onstitutū Testamētu jure factum valer donec in p̄turū iurid
uefiat sumptitur aut multis modis q̄ h̄ subicatur. s̄ addicione arrogante
per quā testatoris agerū suū h̄s p̄steuore testamētu jure factu Ex quo
hereditate testamētu jure factu potuit h̄s nō extiterit etiam si eo h̄s extiterit
iēb⁹ institutus fuit et etiam si p̄mō valere velle testator in posteuore dixit ser
hoc casu stipit. In sedo iētū quāya tenetur hereditatem instituere stipit in
sedē extēta quāta p̄ h̄d **A**lioq; modo testamētu etiam confirmatur caput
diminuere h̄d testator h̄d hoc aut calū suū testamētu ab inū jure
fiat et valcar si postea rūparū irūrum sit s̄ sic ab inū nō jure fiat etia

Iurid est et etiam quilibet qui rerum est sic pot dia iuripu Et sic licet quo ad iuris effem
 nulla videatur differencia inter hoc nullum iurid est iuripu tamen quod melius est
 singulis p̄ib nominibus distingere Ideo eam testam q̄ ab inī dicuntur iuris fca dñe
 postea rumpi ut rerum h̄c s̄ nō tñ p̄ia testamēta q̄ p̄ capitis diminutio nem
 iuris fuit omnia in utilia saltum q̄tum ad spm nā sicut factū ē testamētum et
 restatori qui fuerat postea caput dī p̄stū starum tempore mortis recuperauerat
 Et In p̄ma voluntate p̄seuerauit p̄ ex illo testamēto scriptis heres petere bonorum
 possessionē p̄dū tabulat h̄d s̄ Seco aut̄ solo ex sola et nuda voluntate testamētū
 testim p̄us fcn̄ nō infirmatur h̄ic est q̄ si p̄ resto urefacto postea facie
 iuripu s̄ no p̄cerit nec no fure fecerit p̄mū nō rumpitur h̄d s̄ cadū
 Incepit s̄ no p̄cerit nec no fure fecerit p̄mū nō rumpitur h̄d s̄ cadū
 ratione p̄nceps rā p̄is uel In iusto dīg p̄lempu heres institutus nō vult h̄d
 ratem adhuc h̄d

S̄ premisso testamento

Dia p̄lempu p̄mit quare et ad illud est Inuenia querela iaffia si testamen
 s̄ Borodant S̄boroz et frater ita demū agūr de Inofficio testamēto fr̄is p̄
 cuius t̄ eo p̄sona sit h̄es Instituta nō aliter vltia fr̄arū uoluntatis id est idiorū
 cognati nullo agūtū ecce naturalis Tam naturalis quā adoptivū liberū p̄dū
 distinctionem p̄ttam et constitutio justiā codicis possit de Inofficio testamēto
 uademū agere si nullo alio iure ad bona defuncti venire possit h̄d s̄ postum
 etiam postum agūr de Inofficio testamēto h̄d s̄ Set her ita premissa
 debent Incedi Ut p̄dicti agant de Inofficio si nichil eis atestans ubi relictū
 est Nam si etiam media pars hereditatis eis relata est querela cessat Et su
 p̄lempu eis siquid de esse vsp ad qua rā etiam si restator nichil de replete
 dixit h̄d s̄ si uoz h̄c rutor ex testamēto pars sui legariū accepit noī
 pupilli p̄ nichil om̄g noī p̄ agere de Inofficio contra idem testamētū
 et cō si noī pupilli egerit de Inofficio contra testamēto pars pupilli et substa
 turū sibi relictū et eodem testamēto nō admittit h̄d s̄ ḡrū quātam Ex h̄d
 q̄dūa sūt maxie i.e. tam aut̄ In fert q̄t quis nō possit de Inofficio agere
 requiri q̄ saltum habeat quāta titulo etiam Inter iugos Incōst̄b exp̄sio
 In constitutione Justiniani Codicis h̄d s̄ Quod aut̄ de qua quāta de qua
 dictū est Int̄ sūt vng sūt plūp sūt solēnt agere de Inofficio et her
 quāta p̄ita. i. p̄uli p̄tōne Ince eos dīst̄buaruz h̄d

Et cedes Tatuū rūplex hereditū differentia quidam necessariū tūnq̄ quidam
 sūt Et necessariū sūt quidam cōmē dicuntur et q̄b isto declarat In sequenti
 necessaria h̄es declarat quidē et quare dicuntur h̄es necessaria s̄ sūt
 ad m̄ Institutū Et her In institutū quōd̄ sit etiam exemplarē 3 p̄ig dñi ut si
 habeat facultates suas suspectas et p̄ hoc quare q̄ sūt etiam In iuriū he
 ditati etiam abstingitū relevatur In et alio ut ea que post mortem partim
 sui sibi acq̄scentur ip̄i rep̄uantur quādū nō sufficiat bona credibiliū defuncti
 Interim res quādū ad q̄sūt nō descendantur h̄d s̄ fēdū aut̄ Et declarat q̄dē
 Et quare dicuntur s̄ sūt et necessaria p̄ua libet q̄ eiāt In p̄re stat morientis
 et nō proceduntur ab aliquo p̄ partem corp̄ h̄d aut̄ de iure dupli p. l. xii. 1a.
 tales libet etiam In iuriū sint h̄des penitum p̄p̄e quod dicuntur etiam necessa
 rī cu p̄ius p̄tōne nolente h̄c beneficid ab stulendi ab hedūare h̄d

¶. S. Ceteri qui testorū declarar q̄ sūt extranei. S. illi qui potestari defuncti nō sūt subjecti
eāam libet nō et eāam sūg heres institutioz / postea manūmisi adnō h̄d. S. Incyneus
dt institutoz h̄dīs extranei valēat requiratur q̄ heres testamēti factōne. i. capo possit
ip̄e se uile īcūq̄ ē potestari Et hor Inscriptioz h̄dīs p̄dūb̄ si testi facti morte restatos et
adhucēs h̄dītatis Et si uis h̄dī t̄p̄a mutat statū efficiatur nō capax nō nocet herē
aut̄ testamēti factōne p̄t intelligi actiue et passiue. S. Extraneis aut̄ Extraneis h̄dīb̄
est potestas deliberaudi de adhenda h̄dītate belnō et si adhucēt ut etiam sūi quib̄
darue potestas abstineri h̄dītati postea nō possit h̄dītatem relinqueri nisi
essent minorē. xxv. annoz quib̄ proprieza lexis subuenitur p̄ p̄torem ope resti-
tuendis In dīs Inscriptioz h̄dī. S. Sciendū est tamē q̄dam b̄dī dērī p̄ncip̄. Quib̄da
x̄sonis que adhucēt h̄dītato dāpnosas subuenierunt Ser postea Justinianus p̄
suam ḡstituātē generaliter Sup̄ hoc p̄dītū quā si h̄dīs suauit nō tenebūtur
ultra dīs h̄dītatas Et Indigebūt deliberaōne adhucēt h̄dītatem h̄dī. S.
S. It̄ extraneo is cui testamēto ut ab intestato et de lata h̄dītate p̄t ad h̄dītē
aliquē instituendo ut etiam sine alio actu nuda voluntate heres fieri. Et
quid si p̄hēde gerere seu aliqui facere declarat eū t̄m q̄ sicut an h̄dī in cūg loī
her testato ut intestato decessit et etiam sibi h̄dītatem declarat h̄dī. S. Sic aut̄
Sic h̄dītatas Nuda voluntate adhucēt ita et repudiantur h̄dī. S. Cuīq̄ Mūcīsiū
nārīs Et postea facti p̄t h̄dītatem adhucēt sūt intelligi quā agit. S.
legans

Ost̄ her aut̄ h̄dītēdūtē delegatū si p̄bar q̄ h̄dītētē sc̄tūtū
lethanū Dicit q̄ ē legatū. si donacō quedam a resto relata. S. Ser olim qd̄
olim erat legandi quatuor modi. S. eu legatoz genera quatuor quodz cer-
tam vloz formā requirebat quoz solempnitas p̄ ḡstituātē p̄ncip̄ et sublata ac
p̄ ḡstituātē Justiniani p̄tma iādīcē om̄i legatoz bona ē natura / et q̄bān q̄ ubi
relata fuerit possit legatarij illa p̄sequi triplici acōne. S. p̄sonali ex resto rei
dicare. Et ypozicā h̄dī. S. Ser no usq̄ Imperator nō fuit ḡtētē. Insauore
legatoz ḡstituātē de qua sc̄tūtū p̄xie facta ē mētū t̄m fecisse ser etiam illud
b̄tia ḡstituūtū b̄z q̄ cum antiquitas legarie p̄p̄f̄ p̄p̄p̄ fidei comissi nō p̄ḡtū
re naturā indulgeret oīa legaria h̄dī fideicomissi exequatur dt nulla ser
Indeā diffētēta. Et q̄ legarie de ē replearuz ex natura fidei comissi et egūs t̄m
p̄t p̄t faciliōtē qdīcē adolescentū voluit separātū p̄t sc̄tūtū de legarie
p̄tātā de fidei comissi tractare h̄dī. S. No solum No solum testatoris ut h̄dī
is legari p̄t s̄z etiam is aliena cuius legari effectū ē. Et hec illam emē et
prāre ut si no p̄t emē extimātōnē ei legataro dāre cogatur h̄dī.
S. ser si r̄tis is p̄dicta nā sūt s̄z legari erat cōmētū aliquō nē ei legataro
legataro debetur. Et subiāt exempla de campū marciū bacilūras templa
ut d̄sui p̄dūlo destinata h̄dī. S. p̄ aut̄ p̄dicta d̄rasūt defuncto sc̄tūtū
re alienā ē s̄m si ignorabat. Et subiāt rōne p̄bar aut̄ huīs p̄t jn̄cūb̄t
qui agit. i. legataro h̄dī. S. Ser r̄sūtē si testator rem suam d̄dui obligātā
legari h̄dī cogatur eam redimere s̄tūt testator sc̄tūtā m̄ obligātā ē nō
testator voluerit legatarum redimere illam h̄dī. S. si is aliena si legataro
rei alienē sibi legare dīmo testatore dīs facti fuerit dispūtātū an et causa

onosa poca Empōnis an Ex futura p̄mo casu pot agere ad p̄cūd scđe nō Et subiit iō
 ne Ex quo infit q̄ eadem iō Duos testis legata distinguitur an exā rem an eius
 stimacionē Ex dñis resto fuit p̄o consensu p̄o casu Ex altero resto nō p̄o scđo caū age
 pot h̄o. g. Eaqueq; iō Vnde q̄ In iecid natura nō est ser sparar ecē legari p̄t ut iō exēplis
 q̄n. t̄. p̄t ut fructu futu illiq fundi ut quod ex ancilla nascitur h̄o. g. Sicadē
 des iō eadem resto legatoru Duob; giuctim del separar et ambo p̄ciat ad legato Duidr
 Inter eos ser si iūni p̄sona legato difficiat et iō exēplis h̄o. p̄t q̄ p̄sona ut iūro restante
 decessit totū legato p̄tinj ad collectariū p̄stea declarat qualiter giuctim s; qualiter
 separām̄ dīclarat legatis h̄o. g. Sicut si legatorū fūdi alieni emū p̄
 tare alienā. i. detracto dīsfructu Deind v̄suffuctu ad cum exā lucratua p̄uenit
 nichilomin⁹ partone ex resto petet fūdi plena p̄petat Ser officiū iudicis nō coseq̄tur
 n̄ extimacionē p̄petatis qua enumar. H̄ic legatorū p̄ies p̄sona legatorū ei legatur
 n̄ daler legatorū etiam si postea eā alienauerit tam subdit q̄z quod p̄sum est ali
 cuī n̄ pot ampli faciā suū. Siquis rem h̄i restatorū rem suam credens alienā
 ut legatorū legauerit daler legatorū causa redit q̄z plus daler qui in iurate
 est p̄rei opinione S̄rem legauit si restatorū rem suam legauit postea alieno n̄
 chilomin⁹ debetur legato nisi admēdi ato h̄o. g. resto S̄mēr eam p̄gnora
 neū dederit n̄ videatur legato adh̄missit et h̄es temporām capide h̄o. tenerit
 eam credere credore leue et idem si p̄pēm rei alienauerit h̄o. g. Siquis debitor
 legato liberātis factū p̄ restante debitori suo dalo; et h̄o effēm q̄ heres neq; ad
 ip̄o debitore neq; ab eis herede at alio q̄ leco hereditis est petere pot et etiam pot que
 mi⁹ debitorē Per eum liberio et n̄ solū liberato p̄t ser etiam ad ip̄o legari pot h̄o.
 Contrario si debitor contra si debitor creditor legauerit q̄ ei d̄z n̄ daler nichil
 plus e i legato q̄ i debito s; p̄p̄gē In legato pura q̄n exēplis h̄o. g. daler est
 p̄is p̄uenit ad cām aquo n̄ potuisse. Incipe Et subiit iōne h̄o. g. Ser si uoz
 simarū dōm̄ q̄a accepar legauerit daler legato et subiit iōne q̄
 plenij e legato qua acto dedire Si bero don n̄ accepar legauerit aut simili
 vel sp̄assif; n̄ v̄z aut spālem designando certam quantitatē at ren; tunc v̄z h̄o.
 S̄is legato Nō legato sine facto hereditis peat ad dāp̄m legatorū p̄t et dēm
 est si p̄su alieno legato sine facto hereditis sic manumisit s; q̄ si ip̄e heres p̄uid
 p̄uid legato etiam ignorans legatum manumisit aur alienū q̄i dōsteat et ma
 numisit donauerit h̄o. g. Siquis ancillas legatorū ancillas Cum suo p̄tu
 seu suis natis l̄z ancille peant p̄is debetur et idem est si p̄su ordinarij cuī būdys
 legentur nā etiam mortuis ordinarijs dūcari debentur secy si legat p̄uo
 cuī peculio ut ut fundū Instructy nō cuī Instrutus h̄o. g. Ser si p̄y legato
 i grehe legato et adūna due redacta illa debetur et oues p̄st testamētū ḡg
 aducto legato edut v̄o edud q̄b; legato columnē et marmora p̄st testamētū
 legato edut h̄o. g. Si plūs legato quicq; peculio accidit unus testator
 ut dedit legatorū lucro ut dāp̄o et p̄si p̄st morte testatorē an adūna h̄o. dūcere

hunc q̄ habebat peculiuſ aliquid adq̄rat ſquidem ei in teſtō manuſſo legatiū erat totū ei cedur
Huius enim nō adiit legatariū niſi ex rebus peculiauſ h̄is aut cū fuerit peculiuſ h̄is Peculiuſ
ſuſ manum iſſo In teſtō peculiuſ q̄ h̄is nō debetur n̄ fuerit ei legatiū quāniſ manum iſſo
In teſtō debet n̄ fuerit ademp̄tio In legatiū peculiuſ factū idem ſuo debetur legatiū
peculiuſ cui rebus redditis liber est Iuſſo in eis q̄ eo reliqua inſtitue h̄is Tam autē
tam corporales qua t̄ corporaſ res poſſut legatiū effectu h̄is legatiū ē q̄ h̄is tenet
actioſ redire legatariū nomiſ ſi forte teſtō dnuſ pecuniam debitur exegiſſer
quo caſu legatiū extingere h̄is Set tale legatiū batz etiam q̄ h̄is dapnatur domiſ
alioſ refiſſe ut cu h̄is alieno liberare h̄is Sugeneraliſ ſuſ legata ſuſ ut alioſ
reigeneraliſ factu legatarij ē eleſſo n̄ teſtator aliud dixerit h̄is Opcionis legatiū
opcois olim habebat inſe tacitam qdīonem ſi legatariuſ op̄auit q̄ niſi dnuſ feciſ
q̄ sequetor nō transmuerbar legatiū ad h̄edem ſi p̄ oſtituſione Iuſtiniani poſta i
cedat hoc cor q̄ etiam h̄is addiſ est ut ſi pluſ quibus tale legatiū factū eſt diſce
ciebat In optando ſorte dirigitur h̄is legatiū aut illis ſolu legatiū pot cu q̄ h̄is
teſtamenſ factu paria h̄is In teſtis vero coniſ multos casu in quibz legatariū
olim nō tenebarur nā inq̄ pſonis olim relinqui nō potar Et p̄ miluen vti excepſie
q̄ ſenditur Et idem in liberitate Et tutela ſi i certis decretis dne potar vti in excepſio
impia poſto ralia in legata perioſe juſ ſolua nō reperuntur Item poſtumo alieno
inutiliter legabatur Et ſubint q̄s ē alioſ ſi q̄ natu in teſtatoruſ ſuſ
q̄ no eſt poſtua dicit q̄ no rauiuſ Iſte caſu de poſtumo ſet etiam alioſ prediſi ſit
emendan p̄ quādam oſtituſione h̄is Tutor aut tutor in teſtis daui nō dñ q̄ excepſio
judic dñ quo p̄ tutela ſeu poſteutauſ cauere h̄is poſtumus aut poſtumus alieno
q̄e inuenire q̄e nō philetur ee exor Et olim ſi hodie de que p̄ uo potar hec inſi
tu h̄is Si quis noīe cognomine Exor in noīe pnois cognomine lega ut hodie
no uiciat legatiū ut inſtituſ ſi conſtar de pſona h̄is haue p̄ prima falſa de moſtraco
legatiū nō viuit ut i excepſis itex. poſto vti ſtudi ſuſ mū denia de lego h̄is empr
fir no ex ancilla teſtatoruſ ut denia duaruz h̄is longe magis multo magis magis
falſa ca legato no nocer n̄ qdīonaliter fuit ut i excepſio ticio qui me abſente neto
cia mā curauit ſiru do lego at eis patrocinis capitali gena liberauſ ſi licet n̄
curauit netoria teſtatoruſ n̄ liberauſ eis patruo fuit h̄is An ſuo hediſ ſuo
hediſ pure inutiliter legaruz vti coualēſcar legatiū licet duuo teſtatore depo
hediſ exiuit ſub qdīocē deo recte legacor ſi h̄is effectu ſide legatiū cdeire poſteſtare
hediſ exiuit ſe eſ ſtudin hediſ inſtituſ pure dno legatiū pot et zōne assignar h̄is
dñ hediſ h̄is Et in ſequelis ponit aliquos caſu in quibz olim inutiliter relinquitur
pmo eſ ſi an hediſ inſtituoz 2 ſi poſt morte hediſ ut p̄ die ut q̄ legatariuſ moua
h̄is ſi pene noīe legabatur ut adhinc ebatur ut tranſferebatur legatiū ut hec
inſtituebatur ſi ita oīa hodie valer n̄ ſuit impo phibita ut p̄ turpia
De mpo legata poſſit adhinc Er in codicallis Et q̄ h̄is aū p̄ ubiſ er
etiam translato de uno ad aliud fieri h̄is

upest ut deponit adquid et quare. I. falsidia iuicera est

er quid ea cauerit ut q̄ restator nō possit in legendo doctriuā excedere hoc
Erit̄ quicunq̄ duob̄ h̄edib⁹ institutis restat legare p̄t ita quod q̄b⁹ cor-

quā p̄tem sueptis h̄ear et nō alt̄ h̄odr. Quātitas aut̄ quātit̄ pat̄monij ad
quā leḡ falsidie rediguntur t̄p̄ mortis restator inspiciuntur unde augmentū ut
detinēt̄ bonorū contingens post mortem in rene. P. falsidie p̄ponenda nō possit
p̄dest nē mox legatarū ut h̄edib⁹. Cum aut̄ rō insponenda. II. Falsidie rōnem
an̄dā deditur. Et alienū fūria restatorū impensa ut p̄cia manum missorū residuum
ita diuiditur ut ex eo apud h̄es quarta pars remaneat. t̄b⁹ p̄t diuidantur que
singulorū legatarū prata porro quātitas cuīb⁹ legari et h̄ declarar̄ c̄cplis

UNC TRA NSE A T I O Transfūd faciens ad fiduci comissi p̄mo recitat
illa fuisse antiqua infirma. Et rōnem tonit̄ deinde qualiter post incep-
tur h̄ere officiam h̄dt. In p̄mis⁹ ut h̄edias possit p̄ fiduci comissum

quicquid relinqui oīz ut q̄m dicit̄ h̄es institutiarū et deinde restituendo h̄edias
alioī regatur h̄dt. potest aut̄ sic tota h̄edias ita et pars p̄ rest p̄ fiduci
comissid relinqui et p̄ se et sub q̄dāne ut ex die c̄to h̄dt. Restituta aut̄ h̄es q̄
restituit h̄ediatem fiduci comissario nichilomin⁹ h̄es p̄maner̄ deffidi comissario
mero alim bāue suabatur s̄ t̄p̄ neronis trebellio et seneca q̄silib⁹ p̄ senato q̄silib⁹
om̄s actōis q̄p̄petebat h̄edi. Et q̄cum et p̄t̄ postea idem senato eī dñnd ex iusta
cā t̄p̄ de sp̄iani p̄gassō et p̄usione consilib⁹ senato sentiāt̄ ut h̄edi regato resti-
tuere nō recusant̄ ad h̄ut h̄edias h̄z quātit̄ p̄tem h̄ediarū subeundis distig-
barū (et quoq; inter h̄edem s̄ fiduci comissid quēda Insti⁹ p̄t̄ p̄one bannū h̄z fi-
nalter̄ dñcib⁹ derat̄ tota autoritas q̄n ista maria attributa eī senato q̄silib⁹
trebelliano et ex eī fiduci comissarie h̄ediatē restituitur et quarta pars q̄r̄
h̄edem remunerat̄ si res h̄ediatē prata diuiduntur. H̄z dñli p̄spic̄t aut̄ q̄r̄ coacto
adūt tota h̄edias restituere tūc om̄s actōis ad rōnūa fiduci comissid trahibit̄
h̄z aut̄ dictū eī q̄n h̄di regatur de tota q̄dān̄ est (i. s̄ide p̄t̄ h̄dt. Si quis vno regato
h̄edi in bāna renominata retenta q̄ sufficiebat ad quātit̄ restituendā h̄edias
p̄t̄ si quarta retenta regato est (i. p̄mo casu te statuā h̄edi actōis Insti⁹
transfēndit̄ sc̄d vero caū diuiduntur prata. In cōh̄edem s̄ fiduci comissid et id
quo in p̄mo caū si plurib⁹ rethōminans ut ita pecunie summa induciat̄ regato
s̄t̄ et q̄ dicta sit h̄edi insti⁹ ex aſſe idem ex dī insti⁹ ex p̄te p̄nica q̄
aliqua singuli restituenda regare h̄dt. Eum quoq; p̄ quādam q̄stūdōne q̄t̄
justinianū p̄t̄am i. Codice Infavorē fiduci comissid dispositio est q̄ si fiduci comissa
regi i. vno p̄t̄ p̄t̄ solutā fiduci comissid unū sale ut singulare relictū ab h̄edi
p̄t̄ ad h̄es adh̄implete recusat̄ negādo relictū fiduci comissid Jurato p̄s̄ Jurato
p̄s̄ p̄p̄m de calūpniā p̄t̄ h̄edi Jur̄ h̄es h̄t̄ ut necessario subire ac p̄ illud
negare relictū ut si Jurare recusat̄ ad solutōne fiduci comissi op̄pellentur et idem
si alegarāto ut fiduci comissario aliquid relictū sit. In cā uo quo p̄mo simp̄
negānt̄ h̄z postea p̄ Juramentū q̄fess⁹ est relictū dicens nō deler̄ q̄ t̄m⁹
p̄t̄ p̄t̄ solutā cōt̄o cogend⁹ est soluere h̄dt.

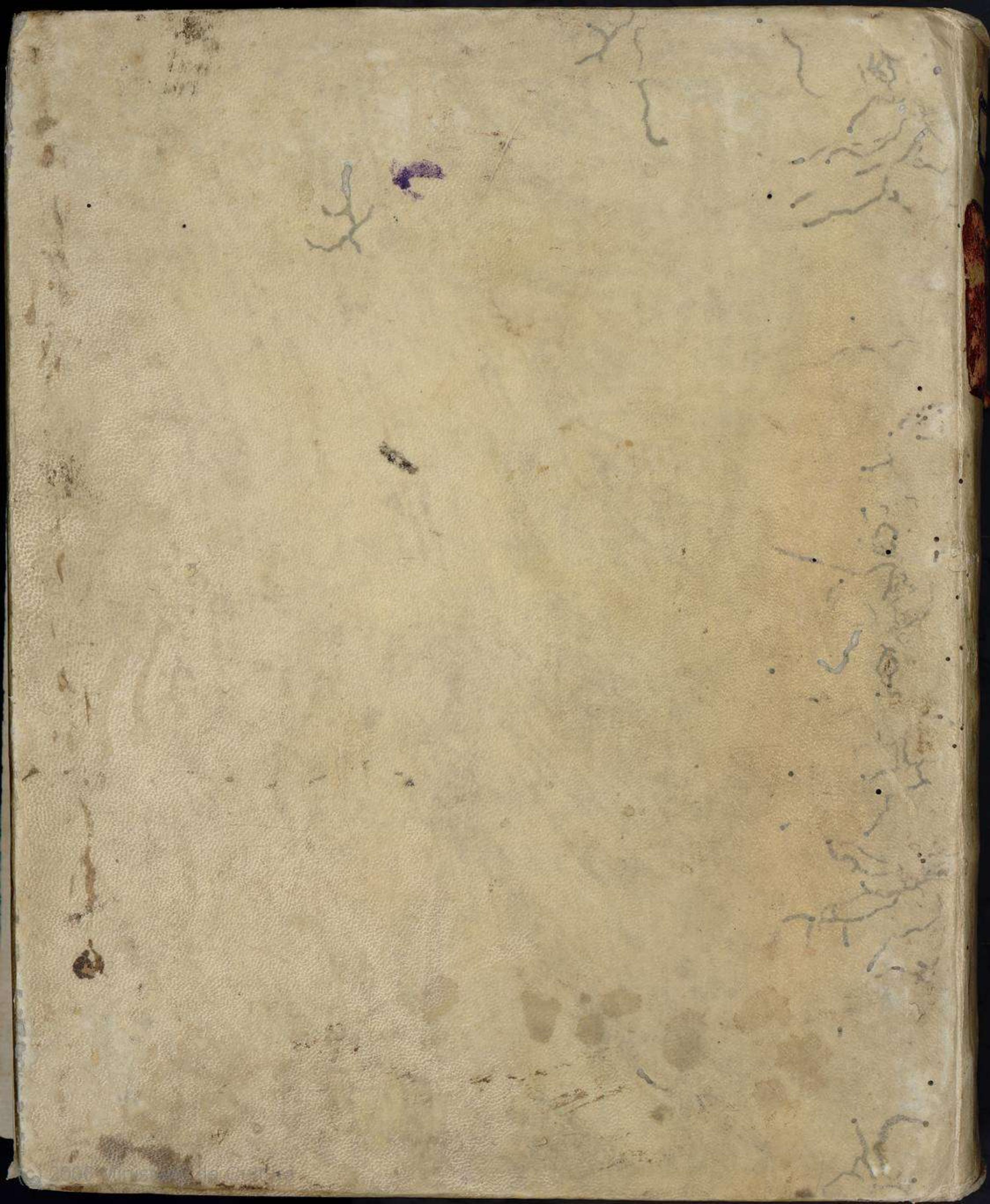
51

¶ **O**stell etiam autem singulariter possunt reliqui veluti fiduci et etiam
ab herede quod alegata est tam non possunt testatorum quam heredis legatarum pecuniam
alieni deo tamen ultra quis non onoreatur quod ei reliquias Et sibi et aliena pro
decommissis reliquo rogari debet aut etiam redime aut extimacione eis solvere hodie
libertas que etiam libertas per fiduci decommissis reliquo etiam suo heredi ut legatarum
ut ceteri Et scilicet elicita sit rogari debet illud redime et manumisca sed hunc
cui non habet videntur relictum erat uello illud suum videlicet non statim extingitur fiduci decommissis
liberi per si deferrur donec fuerit actio redimendi suum hanc autem fiduci decommissis manumisca
testatorum sed atrogani manumisca et Censetur libertas sequitur predicta liberari ex
testamento sequitur testatorum libertas et librum appellatur ne alijs talium liberitate
potest sequi quadam specie testis mortis fuit et testatorum et qualiter talis libertas dicta
potest subiungi hanc verba autem potest verba quibus maxime ostendit est per fiduci decommissa reliquo
distans quibus istorum ad fiduci decommissa per se sufficiere ac si simul omnia testatorum patrum
debet per modo dolo rogo fiduci per hoc quoniam hoc

Unde alii illi ponit aque spissae per quare codicilli fuerint inueni
que per plures linguis quas propter regnum linguis quas
aliqua faciebat extra priam quam haec nouerint aut etiam desiderans
ab interstitio per codicilli fiduci decommissa factis codicilli fidei decommissa postea
faciat testem hunc ulti non tales et ubi affirmaverint In testo hereditum sequitur
sine apparatu testatore abillis recessisse hanc Codicilli autem hereditas neque deo
neque ad himini directo codicilli per neque exhibendo fieri Probligma tamen i. legado
ut fidei decommissa per quod aut heredi sive ad his aut directo suscipiunt inveniunt
neque hanc Codicillos aut etiam pluribus codicillis per quos facit Et omnes
valent ne regunt solemniter quod in testamento adhibenda est

87

CONSTITU
CIONS DE
VALENCIA